...ې رپوټ له افترا پرته بل څه نه دي

باب دقضايي حکم د محکوميت دطرفګو الى ۹ برخه کې دنظرباب د استيناف محکمې څرګند: داستيهداري په وړاندې اود لوی څارنوالۍ د قضايي صلاحيت د استهداری ۹ اړوند چې دمحکوميت په لحاظ د پروان د ښارګي محکمې له خوا د ساتلو شوي پرېکړې دطرفي غوښتنه يې کړې ، لازمي لاربوونې وشوې او هم د افغانستان د کارکوونکو د ملي اتحاديې د مرکزي شورا د حقوقو د احقاق په باب دملي شورا استهداري له په پارلمان سره څرګنده شوه چې د اساسي قانون د ۱۲۰ مادې له حکم سره سم دمخکو ټولو دعواو دطرفي مرجع چې دتحقيقي او حکمي انځامنو له خوا وړاندې شي، محکمې ته دې لېږل شي د خپلې غوښتنې په باب اړوندي واکمنې محکمې ته مراجعه وکړي په همدې ترتيب د ملي شورا په غوښتنه کې د قضايي کادر د درجې د ثبت د کميسيون نظر په پام کې ټولو سره قضايي کادر د حقوقو او امتيازونو له طرزي سره سم د پخوانو لوايحو قضايي کادر لوړول تصويب شول

باختر

کوم ناروغ ته د روژې خوړل روا دي؟

(۲مخ)

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتيا ده

(۲مخ)

د روژې په مبارکه مياشت کې بايد له اړو اړګو سره مرسته وشي

(۲مخ)

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول

(۲مخ)

Ketabton.com

د تخار [illegible] ښوونځي پر احيا غواړي

د جمهوري رياست لومړي مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم پرون د تخار ولايت له يو شمېر عالمانو، سپين ږيرو، استادانو او د پوهنې له مسوولينو سره وکتل. د جمهوري رياست مطبوعاتي دفتر باختر اژانس ته خبر ورکړ، د دغې کتنې په بهير کې د جمهوري رياست لومړي مرستيال د پوهنې کارکوونکو

جدي هڅو هلو ځلو هيله وکړه. د جمهوري رياست لومړي مرستيال زياته کړه: د هېواد راتلونکي په پوهو او زده کړي ځوانانو پورې اړه لري او موږ هغه وخت مشهور او پرمختللي هېواد درلودلای شو چې د پوهنې کارکوونکي په خپلو دندو کې هڅه او هاند وکړي. په دې کتنه کې ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمقاله

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول

د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس ښاغلي حامد کرزي د سعودي له پاچا او له خادم الحرمین الشریفین څخه هیله وکړه، چې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ سره ګډې مبارزې او له افغان سولې سره مرستې ته راوبولي. حامد کرزي د خادم الحرمین الشریفین اعلیحضرت ملک عبدالله بن عبدالعزیز ال سعود ته وویل: «لکه تاسو اعلیحضرت چې په جریان کې یاست زموږ په ګاونډي هېواد پاکستان کې جلالتماب محمد نوازشریف د انتخاباتو په نتیجه کې د صدراعظم په توګه وټاکل شو او نوی حکومت یې منځ ته راوړ، افغان دولت په پاکستان کې د انتخاباتو کامیاب بهیر د هرکلي ترڅنګ د پاکستان له نوي حکومت سره د ګډې سوله ییزې راتلونکې لپاره د هر ډول همکارۍ اعلان وکړ. موږ لکه د تېر په شان یقین لرو چې د پاکستان او افغانستان دواړه مسلمان او ګاونډي هیوادونه یو شان د تروریزم له ګواښ سره مخامخ دي، له بده مرغه دلته له تروریزم او د اسلام د مقدس دین له نامه څخه ناوړه ګټه پورته کېږي او د اسلام ضد اعمال د اسلام په نوم ترسره کوي. اعلیحضرت خادم الحرمین الشریفین! په اسلامي نړۍ کې ستاسو اعلیحضرت درناوي او اغېز او په پاکستان کې د نوي حکومت منځ ته راتګ د نوي فرصت په توګه موږ ته دا هیله راکوي چې ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو په رڼا کې خپل ستر هدف یعنې د تروریزم پر ضد د افغانستان او پاکستان یو لاس کېدو ته رسېدلی شو چې دواړه ولسونه په سوله او امن کې د ورورۍ او ښه ګاونډیتوب ژوند وکړي. افغانان په دې برخه کې یو وار بیا ستاسو اعلیحضرت دلارښوونو او مرستو غوښتونکي دي چې د هغو له برکته افغانستان پاکستان او سیمې ته سوله او ثبات راشي.» حامد کرزي په داسې حال کې د سعودي له پاچا څخه د ترهګرۍ او اورپکۍ پر ضد له پاکستانه د مبارزې او له افغان حکومت سره د پاکستان له خوا د سولې په برخه کې د مرستې غوښتنه کوي، چې د پاکستان او نورو مفرضینو د ناوړو هڅو له امله د سولې پر سر د خبرو لپاره د طالبانو د قطر دفتر بې اغېزې او له پامه ولوېد او دغه راز پاکستان لا هم د خپلو موخو لپاره ترهګرۍ او اورپکي روزي او هم یې هڅې ګړندۍ کړې، چې د افغان سولې لړۍ په پرله پسې توګه ناکامه کړي او پر طالبانو فشار راوړي، چې له افغان حکومت سره سوله ونه کړي، د دې تر څنګ په قطر کې هم پاکستان له طالبانو او امریکا سره د افغان سولې تر نامه لاندې د افغانستان د تجزیې لپاره معاملې پیل کړې، خو زر یې مخنیوی وشو، په همداسې حال کې د سعودي عربستان پاچا کېدای شي په منځګړیتوب وکړي او د حرمین الشریفین د خادم په توګه هغه ته ټول مسلمانان هیله لري او خبره یې مځکې ته نه غورځوي، له همدې امله افغان حکومت ډېره د وخته دا هیله لرله، چې د قطر پر ځای سعودي عربستان د سولې د خبرو منځګړیتوب کړی وای، نو هیله ده، چې د سعودي پاچا او د حرمین الشریفین خادم به دې اړه خپل رول په ښه توګه ولوبوي او پاکستان لومړی له ترهګرۍ سره اغېزمنې مبارزې ته وهڅوي او بیا یې د افغان سولې لپاره مرستې ته اړ کړي، ځکه په اوسني ناورین‌ځوالي کې هم افغانان او هم پاکستانیان له سخت ناورین سره مخ دي او هم د اسلام له سپېڅلي نامه څخه ناوړه ګټه پورته کېږي.

احمد ذکي شهاب

کومو ښځو ته روژه خوړل روا دي

دا خو روښانه ده، چې د حیض او نفاس په وخت کې ښځو ته د روژې خوړل روا دي، خو د دې تر څنګ هغه ناروغان، چې ناروغي یې اوږده او سخته وي او یا هم هغه کسان، چې د روژې نیولو په صورت کې ورته سخته او وژونکې ناروغي پیدا کېږي، نو روژه دې نه نیسي او پر ځای دې فدیه راوړي، چې یوه مسکین ته په کافي اندازه د خوراک برابرول او یا هم تر دې زیات څه د هرې یوې روژې په بدل کې پرې فرض ګرځول شوي دي، خو دلته د حیض او نفاس لرونکو ښځو تر څنګ نورې یو شمېر میندې هم شته، چې هغوی ته هم د روژې خوړل روا دي، نو دا کومې میندې دي؟ ځواب جوت دی، الله (ج)، روژه اسانه کړې او د روژې نیولو لپاره یې هم مسلمه امت سره جلا کړی دی یعنې پر هغو کسانو یې رحم کړی، چې روژه ورته زیان رسوي، په دې ډله کې یو شمېر میندې هم شته، چې روژه نیول ورته زیان رسوي او باید ویې خوري، دا میندې امیدواره او تی ورکوونکې میندې دي، چې د روژې په وخت کې د ناروغانو غوندې ګڼلې کېږي که امیدوارې او یا هم تی ورکوونکې میندې پر خپلو ماشومانو ویرېدلې، چې روژه به ورته ضرر ورسوي او یا به ماشوم ضایع کړي، نو په دې صورت کې هغوی ته روا ده، چې روژه وخوري او بیا یې په وخت سره قضایي راوړي لېوالې ټولنې، ملګري ملتونه او ټول هیوادونه اوس په دې هڅه کې دي، چې د مور او ماشوم ژوند وژغوري، له بده مرغه افغانستان د نړۍ تر ټولو بد هیواد د مور او ماشوم د ژوندانه لپاره او تریخ ځای په ګوته شوی دی، نو دا چې د مور او ماشوم ژوند هم زهورل شوی وي، او د هغوی ژوندانه ته ګواښ شوی وي، نو هغو امیدوارو او تی ورکوونکو میندو ته، چې روژه یې ماشوم ته زیان رسوي یا یې ماشوم ضایع کېږي او بلې شیدې کمېږي او یا وچېږي، نو هغوی

دې روژه وخوري، په دې اړه د کتاب الفقه علی المذهب: د لومړي جلد په ۵۷۳ مخ کې پوره دلایل وړاندې شوي او هغه میندې، چې یا امیدواره وي او یا ماشوم ته تی ورکوي او د روژې په نیولو سره دې او ماشوم ته یې زیان اوړي او یا د مور او ماشوم ژوند له خطر سره مخامخوي، نو روزه دې نه نیسي او د حیض او نفاس لرونکو میندو په څېر دي د روژې قضایي راوړي، دا میندې که څه هم د هغو ناروغانو په شان یادې شوې، چې روژه ورته روا ده، خو قضایي به راوړي نه فدیه، نو چې دا میندې د ناروغانو په څېر یادې شوې، خو هغوی به د حیض او نفاس لرونکو ښځو په شان قضایي راوړي هره امیدواره او تی ورکوونکې مور دې

فکر وکړي، چې روژه ورته زیان رسوي او که څنګه؟ که د روژې په نیولو سره دغو میندو او ماشومانو ته زیان اوښت یعنې ماشوم یې زیانمن، ړوند یې، وچېدل او نور مرضونه ورته پیدا کېدل، نو بیا دې روژه وخوري، خو له دې پرته دې روژه ونیسي او هغوی ته یې خوړل روا نه دي، ځېرې میندې شته، چې روژه نیول ورته کوم زیان نه اړوي، نه ماشوم ضایع کېږي، نه یې د ماشوم شیدې لږ کېږي او نه هم نورې ناروغۍ پرې راځي، نو بیا ورته روا نه ده، چې روژه وخوري، خو د حیض او نفاس په موده کې پر ښځو روژه خوړل واجب دي، هغوی به یې هرو مرو خوري او په به موقع کې به د هرې یوې خوړلې روژې قضایي راوړي، یعنې د هغو خوړل شویو

روژو په اندازه به له سره روژې نیسي، خالقه یا هم پر دا ډول ښځو د الله (ج) لـه خوا رحم شوی، چې په ښه او اسانه موسم کې روژه شي او دا د هغوی اختیار دی، خو قضایي یې پرې واجب ده، قضایي به راوړي، چې هغوی له هم د روژه نیولو په څېر ثواب ورسېږي، ښو، چې هغوی په رمضان میاشت کې روژه نه نیسي او د رمضان میاشت روژه ډېر ثواب لري، خو دا د الله (ج) رحم دی، چې دا ډول کسان یا ښځې، چې د خوړل شویو روژو په اندازه یا روژې ونیسي او یا یې قضایي راوړي، نو همداسې ثواب ورکوي، لکه، چې د رمضان میاشتې روژه نیولو ته یې ورکوي که یا هم د رمضان په میاشت کې د حیض او نفاس په وخت کې دا ښځې روژه ونیسي، نو یې ګټې ده، هیڅ ګټه یې نشته او روژه یې صحت نه لري، لکه لمونځ یې، چې صحت نه لري، نو همداسې یې روژه هم صحي نه ده، خو د روژې او لمانځه تر منځ یې توپیر دا دی، چې د روژې قضایي پرې واجب ده او د لمانځه قضایي پرې نشته یعنې د خوړل شویو روژو قضایي به راوړي، خو د ادا شویو لمونځونو قضایي پرې نشته او هغه الله (ج) وربخښلي او هغوی یې لرې معافې کړې دي.

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو وګړو سره مرستې وشي

آبرون

د روژې مبارکه میاشت د اسلام د سپېڅلي دین له پنځو ارکانو څخه یو رکن دی چې هر کال یوه میاشت پر هر بالغ مسلمان باندې د روژې نیول د یو ستر عبادت په شان فرض ګرځول شوي دي. د روژې په نیولو کې ډېر ستر فضیلت پروت دی چې هر مسلمان له د هغې د نیولو لارښوونه شوې ده د فضیلت په څنګ کې روژه د برکتونو میاشت هم ده چې ښېګڼې یې یوازې مسلمان امت ته رسېږي. د روژې په میاشت کې هر مسلمان اړ دی چې د سهار له سپېده داغه تر ماښامه پورې له هر ډول خوړو او څښلو څخه ډډه وکړي البته د روژې د نیولو او ماتولو وختونه د اسلام د دیني عالمانو له خوا ټاکل کېږي. روژه پر بډای او غریب یو شان فرض ده خو بډایان کولای شي د روژې په میاشت کې د غریبانو پر حال او احوال پام ولري او له خپلو شتو څخه یوه اندازه هغو کسانو ته ورکړي چې د روژه ماتې له پاره څه نه لري دا کار د دنیوي او اخروي ډېره ستره ګټه لري. چې الله (ج) یې خپل بنده ته ور په برخه کوي. دغه راز روژتي مسلمان ددې ترڅنګ چې څه نه خوري او څه نه څښي باید د نورو له غیبته، بهتانه او دروغو ویلو څخه په کلکه ډډه وکړي لاس یې باید ناوړو کارونو ته اوږد نه شي او سترګې یې په ناروا کارونو پسې ونه ګرځي، ځکه دا د توبې او عبادت میاشت ده هر مسلمان بنده باید د الله (ج) په عبادت بوخت وي ځکه چې روژه د عبادتونو او اطاعت میاشت ده هر مسلمان باید دغه راز عبادت او اطاعت ته چمتو واوسي او یو مسلمان د بل مسلمان

خیر او ښېګڼو له دعا وکړي په ټول عمر، خو په ځانګړې توګه په دې میاشت کې باید چاته ضرر ونه رسول شي او د الله (ج) حضور ته هغه بنده ډېر د نېکمرغیو وړ ګرځي چې بل ته یې زیان او ضرر ونه رسېږي. ځرنګه چې مخکې مو وویل روژه د اسلام د سپېڅلي دین دریم رکن دی او ټول یې فرض دي. روژه د عبادتونو او ښېګڼو میاشت ده روژه د سولې، ډېرو عبادتونو او یو بل ته د مرستې میاشت ده په روژه کې هر څومره لمونځ چې وشي ګټه یې هومره ډېره ده د قرآن عظیم الشان تلاوت او د تراویحو لمونځ د روژې یوه بله ځانګړنه ده د روژې په مبارکه میاشت کې د جنت دروازې خلاصې او روژه د قرآن عظیم الشان د نزول میاشت ده همدارنګه د قدر شپه هم د روژې په میاشت کې ځرګندېږي دا ټولې ښېګڼې د مسلمان له پاره دي چې د الله (ج) له خوا یې ورزونه شوې نو په هغه څوک دی چې د دغو ټولو ښېګڼو له دنیوي او اخروي ګټو څخه ډېره ګټه او چې کړي. هر مسلمان دنده لري چې د روژې په میاشت کې له دښمنیو او جنګ جګړو څخه لاس واخلي، له دغو ناوړو کارونو څخه لرې واوسي نه یوازې د روژې په میاشت کې بلکې هر وخت اړین دی چې مسلمان د بل مسلمان پر وړاندې توري له لاس تېرې نه کړي خو که چېرته د کال په اوږدو کې د مسلمانو ترمنځ خدای (ج) مه کړه شخړې او یا کومې ناندرۍ رامنځ ته شي نو د روژې مبارکه میاشت د سولې او پخلاینې میاشت هم ده او خوا بدي کولای شي چې په دغې مبارکه

میاشت کې یو او بل ته په خلاصه غېږه په اسلامي مینه او ورورولۍ د پخلاینې لاسونه سره ورکړي او پر ډېرو خوابدیو او ناخوالو باندې د بطلان کرښه راوباسي دلته اړینه ده چې ووایو افغانستان د اوږدو مودو جګړو قرباني شوي او زموږ دښمنان هم زیار باسي چې د افغانانو په منځ کې جګړې دوام ومومي او د افغانستان د سولې او امنیت په ګډوډولو په دې زړه خپلو ناوړو موخو ته ورسېږي خو که چېرته موږ افغانان هر چېرته چې یو او د هیواد په هر ګوټ کې چې ژوند کوو نو ژوند، افغانستان، اسلامیت او انسانیت له موږ څخه غواړي چې د افغانستان د دښمنانو ناوړو موخو ته په سوکه ځواب ووایو او چاته اجازه ورنکړو چې زموږ پر وینو لوبې وکړي. له روژې څخه یوه موخه هم همدغه ده چې مسلمانان په سوله او هوسایه کې ژوند وکړي، دیو او بل حقه حقوقو ته درناوی وکړي له جګړو څخه له ورانۍ پرته نور هیڅ شی لاس ته نه راځي او هم په دې اوږدو شپږو کې څه ګټه رارسېدلې ده موږ باید د الله (ج) پر وړاندې زموږ اطاعت زموږ د دنیا او عقبا له پاره د ښېګڼو لاره شي. له هرې بدۍ څخه پرهېز ددې مبارکې میاشتې غوښتنه ده او په دغه پرهېز سره زموږ عبادات بشپړېږي، نو راځئ د ښېګڼو لاره خپله کړو له خپلو مسلمانو ورونو سره مرسته وکړو او له جنګ جګړو څخه لاس پر سر شو دغه راز خدای (ج) دې د روژې ډېر سپېڅلي عبادات د هر چا په نصیب کړي

امین

سمیع الله «سمیع»

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتیا ده

جرګه زموږ په تېر پنځه زره کلن تاریخ کې زموږ له پخوانو او نیکونو څخه راپاتې شوي ستره او با ارزښته عنعنه او دود دی. له بلې خوا که چېرته دبشریت پیدایښت اوددغه

دوام ته نظر وکړای شي نوله دوو تنو نیولې ترکورنۍ، قبیلې اوبالاخره دلویو هملتونو ترمنځ دتفاهم اوخبرو دپیل زېه په جرګه پیل شوي او تراوسه پورې یې په بېلابېلو بڼو دوام موندلی دی داځکه داخبره باید په زغرده سره وکړای شي چې دجرګې دپیل تحقه دنړیوالې دیموکراسۍ پیلامه ګڼل کېدای شي کله چې انسان پیداشوی اوددغه ژبه په خبرو راغلی، نو همدغه دجرګې خبره هم ورسره ملګرې ښکاري جرګې دپوړلنې اصل پرېښت زموږ دهیواد په لرغوني تاریخ کې دود موندلی دی چې ددغه دود په دوام زموږ دخلکو هراړخیز ژوند بدلون موندلی دی زموږ په هیواد کې ددولتونو او نظامونو په جوړېدلو سره جرګې هم خپل شکل ته بدلون ورکړی دی او ترننه وارسېدلې ده او دټول ولس په جرګه بدله شوېده په هیواد کې دآریایانو دتمدن دانکشاف په بهیر کې په دوه ډوله جرګه رامنځته شوېده چې لومړی جرګه یې محلي یاکلیوالې جرګه وه چې په کلیو کې به دخلکو ترمنځ کېدله اودخلکو ترمنځ شخړې به په کې هوارېدلې په لومړۍ جرګه کې به ښځو اوماشومانو ګډون کاوه دوهمه لویه ولسي جرګه چې دقومونو اوقبایلو مشرانو اوپوهانو په کې ګډون کاوه په نوموړې جرګه کې به دټولنې دراتلونکې په اړه پرېکړه کېدله اودولتي واکمن به هم په کې برخه اخیستله، چې واکمن به هم دهمدغې جرګې دپرېکړې له مخې ټاکل کېده. که زموږ دهیواد مذهبي بهیرته وکتل شي نو جرګو هم په کې ځانګړې برخه درلوده دبودايي مذهب په بهیر کې جرګې هم دود موندلی دی زموږ دهیواد دجرګو په هکله په ۳۹۹ کال کې یو شمېر چینایي سیلاني زیارت کوونکو هم ډېر څه لیکلي دي داسلام په مقدس دین کې، جرګه ته ځانګړي ارزښت څخه برخمنه ده اودقرآن عظیم الشان سوره الشوري هم په دې برخه کې نازله شوېده دنوموړې مبارکې سورې له مخې ټول مسلمانان په خپلو کارونو کې مشورې ته رابلل شوي دي. زموږ ستر پیغمبر اودبشریت لارښود حضرت محمد (ص) دخپل ژوند په ټولو اړخونو کې هڅه کړې چې دمسلمانانو ترمنځ ټولې شخړې دجرګې اومشورې له لارې حل کړي. په دغې برخه کې کېدای شي چې له ډېرو بېلګو څخه یادونه وکړو په جرګه کې رای ورکول یو مهم اصل دی او دجرګې ګډون وال مکلفیت لري چې درایو له اکثریت څخه متابعت وکړي اودغې ټولې پرېکړې په پوره ډول عملي کړي ولو که رایه یې هم نه وي ورکړې. که داسلام تاریخ ته نظروشي نودایه لري په ډاګه شي چې زموږ ستر پیغمبر حضرت محمد (ص) له وفات وروسته دخلفاي راشدینو په ټاکنه او وروسته داسلامي نړۍ په ټولو شخړو کې له جرګې څخه کار اخیستل شوېدي اودجرګې پرېکړې یې په ډېر ارزښت او امانت داري سره عملي

کړې دي اوزیاتره دغه جرګې به په جوماتونو کې جوړېدلې کله چې دافغانستان خلک داسلام په مقدس دین مشرف شول نودعربانو په وړاندې یې سیاسي مقاومتونه راپورته کېږي اوددغه مقاومتونه دخلکو ترمنځ دجرګو په جوړېدلو سره زور اخلي اوخلک دوسلوال مقاومت په وسیله دېته هڅول کېږي چې له عربي اشغالګرو څخه ځان وژغوري چې د ابومسلم خراساني اوابوشمیر نورو نوموړو شخصیتونو په ګډون عربان دېته اړکېږي چې له افغانستان څخه خپلې پښې سپکې کړي. ددغو واقعیتونو په رڼاکې جرګه زموږ په تاریخ کې زموږ دخلکو یوملي دودګرځول شوېدې اوله خاص ارزښت اودرنښت څخه برخمنه ده. زموږ دهیواد په تاریخ کې ډېرې سترې تاریخي جرګې رامنځته شوېدي چې ډېروستر ویښو اوشخړو ته یې دپای ټکی ایښی دی زموږ خلکو دجرګې پرېکړې په پوره ډول عملي کړېدي اوهیواد یې له ستروغمیزو څخه بچ کړېدي اودیو سوله ییز ژوند لارښوونه یې کړېده کله چې په هیواد کې کومه شخړه را پیداشوې اویادهیواد دزعامت دټاکلو خبره رامنځته شوې ده نو خلکو لویو جرګوته مخه کړې ده اودلویو جرګو په جوړولو سره یې خپلې ستونزې ته دحل لاره پیداکړېده کله چې په ۱۷۰۹ زکال کې دقومونو ترمنځ دهیواد د مشرۍ دټاکلو خبره راپورته شوه نودیوې جرګې له لارې د قومونو مشران اومخوررا ټول شول اودمشرۍ ټکری یې دحاجي میرویس خان په سرکېښوده اونوروټولوخلکودجرګې پرېکړې په پوره ډول ومنلې په ۱۷۴۷ زکال کې دکندهارپه شېرسرخ کې دلویې جرګې په ترڅ کې دقومونو دمشرانوله خوا احمدشاه بابا دهیواد، دواکمن په توګه وټاکل شو دامیرشېرعلیخان دوخت په لویه جرګه کې چې له ۲۰۰۰ څخه زیاتو استازو په کې ګډون درلوده ارزښتناکې مسلې په کې وڅېړل شوې اوپه ۱۹۱۵ زکال کې دامیر حبیب الله خان دوخت لویه جرګه وه، چې په عمومي نړیواله جګړه کې دافغانستان بېطرفي په کې تصویب شوه په ۱۹۱۹ زکال کې دافغانستان دخپلواکۍ له ګټلو وروسته لویه جرګه وه چې دافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې رسماً اړیکې ټینګې کړې دشاه امان الله خان په وخت کې په ۱۹۲۱ زکال داګست په ۷ مه لویه جرګه وه چې په دغې جرګه کې دبرتانیا وړاندیزونه ردشول اودافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې ددوستۍ قرارداد تصویب کړ په ۱۳۰۱ هجري شمسي کې دجلال آباد لویه جرګه وه، چې دافغانستان اساسي نظامنامه (قانون)

په کې تصویب شو په دغې جرګه کې پرېکړه وشوه چې په هرو دریو کلونو کې دې په کابل کې لویه جرګه جوړه شي په ۱۳۰۳ لمریز کال کې پاتونه جرګه جوړه شوه، چې ۱۰۵۲ تنو استازو په کې ګډون درلوده په دغې جرګه کې پر اساسي نظامنامه بیاغور وشو اوپاته دشاه امان الله خان له سفره وروسته په ۱۳۰۷ لمریز کال کې هم لویه جرګه جوړه شوه دشاه امان الله خان له واکمنۍ وروسته هم زموږ په هیواد کې دلویوجرګوجوړېدلو دوام پیداکړی دی په ۱۳۲۰ لمریز کال کې چې د۱۹۴۱ زکال سره سمون خوري دنړیوالې دوهمې جګړې په دوران کې لویه جرګه جوړه شوه په ۱۳۳۴ لمریز کال کې په کابل کې دافغانستان دخلکوعنعنوي لویه جرګه جوړه شوه اوددولت په دفاعي قدرت ټاکېدوشو که خبره رالنډه کړم داعلیحضرت محمدظاهرشاه، دشهیدمحمدداودخان اودلورله کودتا راوروسته په افغانستان کې د بېلا بېلو نظامونوله خوا لویې جرګې جوړې شوېدي چې وروستۍ جرګه یې په ۱۳۹۰ لمریز کال کې دلړم دمیاشتې په ۲۵ مه په کابل کې دودیزه لویه جرګه وه، چې د۲۰۳۰ تنو استازو ګډون جوړه شوې وه. دغه جرګه له امریکا سره دستراتیژیک تړون دلاسلیک دځرګنوالي په هکله وه، چې له غور اوپرېکړو وروسته د۱۳۹۱ لمریز کال دغويي دمیاشتې په ۱۲ مه د سه شنبې په ورځ په کابل کې دولسمشرحامدکرزي اودامریکا دولسمشراوباما ترمنځ لاسلیک شوه، چې دامنیتي تړون برخه یې دافغانستان اوامریکا ترمنځ دیولړ شرایطو له مخې همدا اوس تربحث لاندې ده په دغو شرایطو کې ولسمشرحامدکرزي دامریکا له لورې په افغانستان کې دپوره سولې اوامنیت دټینګښت پر ضمانت ټینګار کوي دولسمشرغوښتنه اوشرایط دافغانستان دخلکو کلکه غوښتنه وه اودافغانستان دولت اوخلک دنوموړوشرایطو په عملي کولو کې دافغانستان ملي حاکمیت اوځمکنۍ بشپړتیاوینې اوافغانستان دملي ګټو په نظرکې نیولوسره دیو خپلواک هیواد په توګه ساتلې شي، افغان ولسمشرتل داهڅه کړېده چې له امریکاسره دامنیتي تړون په لاسلیک کې له بېړې څخه کار وانه خلي دولسمشرددغه دریځ په وړاندې یوشمېر ټیلې اوسیاسي ګوندونه داسې فکر اوتبلیغ کوي چې ګنې ولسمشر دامنیتي تړون په سر په وضع شویوشرایطو کې خپل ځانته امتیازات غواړي اویه دې هڅه کې دی چې دولسمشرۍ ټاکنې وځنډوي اودخپل قدرت دوام لا نور اوږدکړي. ددغه رنګه تبلیغ

اوځرګندونو په څنګ کې دامنیتي تړون دلاسلیک په اړه دلویې جرګې له جوړېدوسره هم خپل مخالفت ځرګندوي. ددغه رنګه ځرګندونوپه څنګ کې افغان ولسمشر حامدکرزي په وار وار ویلي چې په قانوني ډول حق نه لري یا ولسمشرۍ ته ځان کاندید کړي. دګوندونو اواپوزېسیون ددغو ځرګندونو په اړه دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۱ مه دیکشنبې په ورځ دولسمشرۍ ماڼۍ اېمل فیضي په یوه غونډه کې وویل دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۰ مه دهمکارۍ شورا چې له ۲۲ ګوندونو اوائتلافونو جوړه ده په خپل وروستي غبرګون کې دراتلونکو ولسمشریزو ټاکنو په اړه خپله اندېښنه په ډاګه کړېده دغوګوندونو چاروا‌کي وایي چې حکومت له امریکا سره دامنیتي تړون په سردسلاګشوري په بانه لویه جرګه رابولي اودخپل واک دوام په لټه کې دی. ایمل فیضي زیاته کړه دلویې جرګې رابلل ځکه مهم دي چې له امریکاسره دامنیتي تړون موضوع یوه ترټولومهمه اودافغان ولس دراتلونکي ټاکونکې ده، نودهیواد، له ټولو وړه باید خلک ددې اجازه ولري چې ددغه تړون په اړه خپل نظر ځرګندکړي. دلویې جرګې رابلل یوازې دامریکا دامنیتي تړون لپاره دي. په اوسنیو حساسو شرایطو کې ددولت له خوا له امریکا سره دامنیتي تړون دلاسلیک اوځرګندوالي په اړه دلویې جرګې رابلل دافغانستان داساسي قانون اودافغانستان دملي ګټوددتامین خلاف کار نه دی په تېر تاریخ کې هم دوخت داړتیا له مخې دهیواد دمهمو مسئلو په اړه تېرودولتونوهم وخت په وخت لویې جرګې جوړې کړې اودافغانستان نارینه اوښځو په کې خپل نظر ځرګندکړی اولازمې پرېکړې یې په کې کړې دي چې بېلګې یې مخکې په ډاګه شوې. دهمکارۍ اوسنۍ شورا چې نه یو شمېر ګوندونو اودلو ټیلو څخه رامنځته شوې ده باید چې دلویې جرګې له جوړېدو څخه اندېښنه اوویره ونه کړي، اوپه دغې جرګه کې دهیواد دلوړوګټوودلا تامین لپاره پوره برخه واخلي اوله خپل دولت سره په دغې برخه کې اوږه ورکړي اوخپلې غوښتنې دخپل ولسمشر دډریځ له یاوړتیا سره ملګرې کړي. جرګه دافغانستان په تېروپارلي تاریخ کې دافغانستان دخلکو دسیاسي اومدني ژوندانه دېیل اوپرمختیا یوه نه بېلېدونکې برخه ده، خوچې افغانستان وي اودافغانستان خلک وي نو جرګه به ورسره دهرې ستونزې په حل کې ملګرې وي. داځکه چې دجرګې ارزښت اودوام زموږ دټولنې دژوندپه بهیر کې یوه ستره اړتیا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ماشومانو سره د بېلابېلو چلندونو پایلې

ژباړه: نعیمه غني

تاسو پوهېږئ چې له ماشومانو سره ستاسو د بېلابېلو چلندونو پایلې به څه وي؟ ډېرې کورنۍ له خپلو ماشومانو سره د خپل تفکر او هغه چلند له مخې چې له خپلو میندو او پلرونو څخه یې زده کړي، چلند کوي او په خواشینۍ سره ډېرې میندې او پلرونه په راتلونکې کې کله چې ماشومان یې لوی شي وایي، موږ خپلو ماشومانو ته ښه ډوډۍ، کالي او زده کړه ورکړه، نه پوهېږو چې ولې داسې شول؟ دلته د ځینو چلندونو او د هغوی اغېزې او په راتلونکې کې د ماشوم غبرګون د هغوی په وړاندې یادوو.

چلند او پایله یې

که ماشوم تل تر نیوکې لاندې وي، نو هغه د نورو محکومول زده کوي که ماشوم په جنګ کې ژوند وکړي، نو جنګ او نالدري به زده کړي. که ماشوم په وېره کې ژوند وکړي، نو چرتي به رالوی شي.

که ماشوم په زړه سوي او ترحم کې ژوند وکړي، نو د ځان لپاره تأسف زده کوي. که ماشوم په ملامتیا کې رالوی شي یا په بازخواست کې ژوند وکړي، نو شرمېدونکی به وي.

که ماشوم په خجالت کې ژوند وکړي، نو د ګناه احساس به ورسره مل وي.

که ماشوم په تشویق او لیوالتیا کې رالوی شي، نو ډاډه او په ځان باوري به وي.

که ماشوم د صبر او زغم په چاپېریال کې رالوی شي، نو هغه به هم صبر او زغم زده کړي.

که ماشوم د ستاینلو وړ وګرځي، نو قدر پېژندونکی به رالوی شي.

که ماشوم د نورو له تأیید سره رالوی شي، نو د خپل ځان ګرانښت زده کوي.

که ماشوم په پېژندګلوۍ او پوهه کې ژوند وکړي، نو له هدف سره ژوند زده کوي

که ماشوم په شراکت کې ژوند وکړي، نو هغه ورکړه او سخاوت زده کوي.

که ماشوم په انصاف او شرافت کې ژوند وکړي، نو هغه له خپل شاوخوا خلکو سره وفاداري زده کوي که ماشوم په دوستۍ او ملګرتیا کې رالوی شي، نو هغه دا زده کوي چې نړۍ د ژوند لپاره یو ښایسته ځای دی. که ماشوم په سوله یيز چاپېریال کې ژوند وکړي، نو په راتلونکې کې به له رواني روغتیا نه برخمن وي.

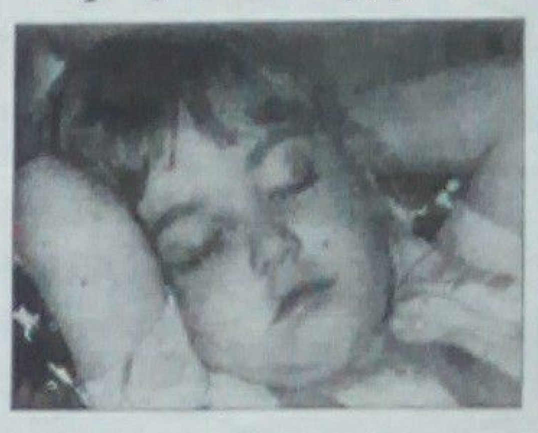

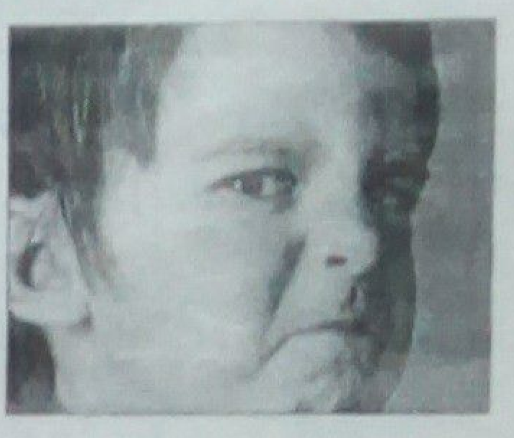

روغتیا او ژوند

پې ازموینه او د هغې ډولونه

عطا محمد میاخېل

دا یوه په زړه پورې ازموینه ده چې د بدن د داخلي اجوافو او کانالونو د تفتیش او درملنې لپاره کارول کېږي خو دوله اندوسکوپي ازموینې د یوه اسلاف فنوونکي پلاستیکي تیوب په واسطه چې په وروستۍ برخه کې یوه نور لرونکې آله لري د اجراء وړ ده او د نوموړو ازموینو په مرسته کولای شو د بدن اجواف مستقیما ووینو، له اساحو څخه بیو پسې واخلو، پولیپونه وربانديې لرې کړو او هم د وینې د بهېدلو مخنیوی وکړو

اندوسکوپي د هضمي جهاز په تېره بیا د مرۍ، معدې او کولمو د التهابونو، قرحاتو، لپونو، خونریزیو، تومورونو، پولیپونو (Polyps)، غیر نارملو جوړښتونو او زیات شمېر نورو ستونزو د تشخیص لپاره مرسته کوي

د اندوسکوپي مهم ډولونه په لاندې ډول دي

۱ د خولې له لارې (Peroral Endoscopy) په دې اندوسکوپي کې لازمه ده چې تیوب د خولې له لارې بدن ته داخل شي، ناروغ د مسکنو درملو په واسطه تسکین شي او د خولې د بندېدلو ریفلکس باید د موضعي انستیزي په واسطه نهي شي، که چېرې اندوسکوپي د خولې مرۍ، معدې او اثنا عشر له لارې معاینه شي د پان اندوسکوپي (Pan endoscopy) په نوم سره یادېږي او که یوازې مرۍ معاینه شي د ایزو فاګوسکوپي (Esophagoscopy) په نوم او که یوازې معده معاینه شي د ګستروسکوپي (Gastroscopy) په نوم او که یوازې اثنا عشر معاینه شي، دا عملیه د دودونو سکوپي (Duodenoscopy) په نوم سره یادېږي.

2 کولونوسکوپي Colonoscopy په دې ازموینه کې کولونو سکوپ د مقعد له لارې غټو کولمو ته داخلېږي او نوموړې کولمې مستقیما د کتنې وړګرځي

دا ازموینه د اسهال، قبضت، خونریزي او د ګیډې د کښتنۍ برخې د درد د اسبابو د معلومولو لپاره کارول کېږي. ناروغ ته باید

وویل شي چې خپلې کولمې د غایطه موادو څخه تخلیه کړي او 24ــ48 ساعته مخکې له ازموینې څخه مایع رژیم واخلي تر څو کولون په ښه توګه ولیدل شي همدارنګه ناروغان باید د ازموینې څخه دوه شپې مخکې توصیه شوې مسهل درمل وخوري او یوه شپه مخکې (Enema) اجراء کړي. په دغه بهیر کې ناروغان باید خپل اعراض یاد داشت کړي چې د ګیډې خفیف کرمپونه او اسهال معمول دي د ازموینې پرمهال باید لومړي ناروغ ته لاربوونه وشي تر څو مثانه تخلیه کړي او د پروسیجر د مخه ناروغ مسکن او د درد ضد درمل وخوري او داسې وضعیت اختیار کړي چې کولون سکوپ په آسانۍ سره غټو کولمو ته داخل شي. د دې عملیې په واسطه کولای شو چې د کولمو له جدار څخه پولیپ بیل کړو چې د (Polypectomy) په نامه یادېږي. څېړنو ښودلې ده چې وروسته (Colonoscopic Polypectomy) په 2 فیصده ناروغانو کې د کولون (Perforation) او په یو فیصد ناروغانو کې خونریزي د اختلاطاتو په توګه لیدل کېږي

3 پروکتوسکوپي (Proctoscopy) د رېکتم د لاندنۍ برخې او مقعدي کانال یوه ازموینه ده لومړی د ګوتې په واسطه ابتدايي ازموینه کېږي، وروسته ازموینه د پروکتوسکوپ په واسطه چې 3 انچه اوږدوالی لري اجراء کېږي. د دې ازموینې په مرسته کولای شو چې بواسیر، پولیپ، فیور، فیستول او ابسه تشخیص کړو

4 سیګموییدوسکوپي (Sigmoidoscopy) کولونو سکوپي ته ورته ازموینه ده.

یوازې په دې استثنا سره چې په دې ازموینه کې د غټو کولمو سیګموئید برخه هغه برخه چې د S حرف په څېر د نازله کولون او رکتم تر منځ واقع ده ازمویل کېږي سیګموییدوسکوپي د ډېرو فزیکي ازموینو یوه مهمه برخه ګڼل کېږي چې د داخله رنځ پوهانو په واسطه اجراء کېږي. نوموړې ازموینه د کولون د کانسر، لپونو، پولیپ، تومورونو، خونریزي او نورو ستونزو په تشخیص کې مرسته کوي، ناروغان باید د ازموینې څخه یوه شپه مخکې او یا د ازموینې څخه څو ساعته مخکې د ډاکټر له هدایت سره انما (Enema) شي سیګموییدوسکوپي یوه نور لرونکې آله ده چې یوه ذره بیني عدسیه هم لري او ډاکټر ته اجازه ورکوي تر څو د کولون مخاطي غشا معاینه کړي، په اوس مهال د اندوسکوپي په مرسته د تنفسي، کلیوي او مؤنث جنس د تناسلي سیستم ناروغۍ هم تشخیص او تداوي کېږي

چای ـ شین که تور؟ دواړه

په نړۍ کې له اوبو وروسته چای دی چې ډېر د څښلو موارد لري او ورځ تر بلې یې تاثیرات پر بدن جوتېږي مګر له شیدو سره یو ځای مصرف یې نه یوازې چې ګټه نلري بلکې د چای ښېګڼې فواید هم له منځه وړي، همدارنګه ډاکټران توصیه لري چې درمل (تابلیت) باید له چای سره ونه خوړل شي او چای له غذا نه وروسته ژر ونه څښل شي څکه چې د غذا ښېګڼې میزالونه له منځه وړي د مثال په ډول غوښه چې په خپل ترکیب کې وسپنه لري او بدن خوراً زیات ضرورت ورته لري د غذا له خوړلو سره یوسمت د چای څښل د غوښې وسپنه له منځه وړي

شین چای

د امریکا د پنسلوانیا ایالت د محققانو موندنې ښیي چې شین چای سربېره پر دې چې د چاقۍ مخنیوی کوي د قلبي، وریدي، سرطان او ځینو نورو ناروغیو مخه نیسي

تور چای

تور چای په خپل ترکیب کې داسې

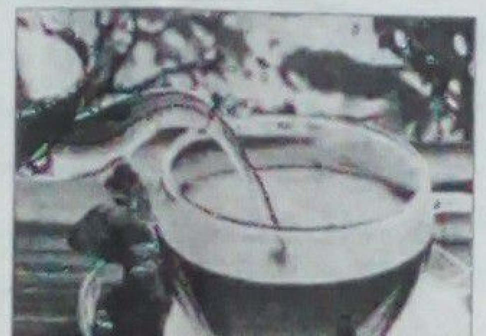

مواد لري چې په بدن کې د غذايي موادو له هضم سره ... کوي او د احتراق عمل ته سرعت ورکوي په دې ترتیب سره د چاقۍ، خمګرځې، علمي تحقیقات ښیي چې تور چای په لنډه موده کې د غاښونو سرېښ اندازه څو سانتي متره کموي، همدارنګه تور چای داسې مواد لري چې د هډوکو د خوړل کېدو پوسېدګي، څخه مخنیوی کوي د تور چای په ترکیب کې چې کوم الیګالوکاتنخین ماده وجود لري د خولې د ساري ناروغیو مخنیوی کوي او همدا ډول په خوله کې سرطاني غدې له منځه وړي په داسې حال کې چې پر نورمالو او سالمو غدو منفي تاثیر نه اچوي د چای ورځنی دوز څلور ګیلاسه ښودل شوی دی هېره دې نه وي چې چای مدرر دی او په زیاته پیمانه اوبه له وجوده خارجېږي ضرور ده چې د چای په څنګ کې اوبه هم وڅښل شي

په افغانستان کې انتي بیوتیک څنګه کارول کېږي؟

کارپوهان وایي د انتي بیاټکو ډېر کارول ستونزې رامنځ ته کوي، ناروغان ورسره عادت کېږي بدن یې په غټ میکروب بدلېږي چې د درملنې په وخت مرسته نه کوي. کارپوهان وېره لري چې په دغسې حالاتو کې د یو کوچني زخم درملنه هم نه کېږي. اوس اروپایي چارواکي په دې هڅه کې سره غږېږي څنګه کولای شي چې په ګټه کار وکړي او یو نوي انتي بیاټک جوړ کړي چې ناروغانو ته یې په ورکولو کې احتیاط وشي. اروپایان دې پایلې ته رسېدلي، چې د تابلېټونو پر ځای له طبیعي بوټو د درملنې لپاره ګټه پورته کړي، څکه د طبیعي بوټو درملنه ګټوره ده. تابلېټ که له یوې خوا د یوه رنځ په مخنیوي کې مرسته کوي، خو له بلې خوا نور زیانونه اړوي، یو غړی رغوي، خو بل داسې اغېزمنوي، چې بیا یې درملنه ناشونې ده. په تېره بیا لکه په افغانستان کې اوسنی کارېدونکي دواګانې، چې له ګټې یې زیانونه ډېر دي باید هڅه وشي، چې له بوټو او

طبیعي ګیاوو څخه د درملو لپاره کار واخیستل شي، لکه زرګونه کاله پخوا، چې د مصر ډاکټرانو کارول، هغه مهال د مصر طبابت د نړۍ ګټوره طبابت یادېده، څکه هغوی د ناروغیو درملنه پر طبیعي بوټو کوله

ډاکتر محمدحسین ((کلکاني))

د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې ناروغانو ته ښې اسانتیاوې برابرې شوي دي

دهرې ورځې په تېرېدو سره پرېښه بې توکو دروږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی. حکومت او چارواکي اړدي، چې د پښه یې دارو ګانو د استعمال مخنیوی وکړي دغه کسان دې ته اړتیا لري، چې د مخدره توکو له کارونې څخه لاس واخلي او په روغتونونو کې یې درملنه وشي. له یونیم کال راهیسې د ځنګلک په سیمه کې د روږدو کسانو د درملنې لپاره د عامې روغتیا وزارت له خوا د درې سوه بستریز روغتون جوړ شوی چې په کې ډېر شمېر روږدي هېوادوال بستر او تر درملنې لاندې نیول کېږي، خو د روږدو کسانو د شمېر د ډېروالي له امله نورو لویو د درملنې روغتونونو ته ډېره اړتیا لیدل کېږي. په دې اړه زموږ خبریال د عامې روغتیا وزارت د روږدو کسانو د درملنې د درې سوه بستریز روغتون له کاردیناتور ډاکتر محمدحسین (کلکاني) سره مرکه کړې، چې تاسې درنو لوستونکو ته وړاندې کېږي

پوښتنه: څرنګه، چې لیدل کېږي د روږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی، نو د روږدو کسانو د درملنې د درې سوه بستریز روغتون کومې آسانتیاوې د دغو ناروغانو د درملنې لپاره برابرې کړې دي؟

ځواب د روږدو کسانو د درملنې روغتون په یوځل د درې سوو ناروغانو د درملنې ظرفیت لري په تېره بیا هغه روږدي کسان، چې د کور له ستونزې سره مخ دي. دغه کسان د کابل سیند پرغاړو او په ځینو نورو ځایونو کې سره راغونډېږي او کله نا کله د کابل ښاروالۍ لپاره د خوړونې لامل ګرځي د وزیرانو شورا د پرېکړې له مخې د درې سوه بستریز روغتون په پیل کې د دوه سوو کسانو د بستر او لو ظرفیت درلود، خو اوس د دغه روغتون ظرفیت درې سوو کسانو ته لوړ کړای شوی دی موږ په دغه روغتون کې د ناروغانو لپاره ښې اسانتیاوې برابرې کړې، دوی ته جامې ورکول کېږي، څکه دوی په داسې ځایونو کې ژوند کوي، چې جامې یې د اغوستو وړ نه وي او همدا راز د حمامونو اسانتیاوې موهم ورته برابرې کړې. دغه ناروغان د ۴۵ ورځو په موده کې زموږ تر درملنې لاندې نیول کېږي موږ په دغه روغتون کې په نکره دارو پېژندنې ډاکټران او همدارنګه ټولنیز کارکوونکي لرو درمل ناروغانو ته په وړیا توګه ورکوو ناروغانو ته د روغتیایي نورمونو برابره ډوډۍ ورکول کېږي کله، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي، پر ځای یې نور روږدي کسان بستریږي یا همدغه پړاو پېړ پلي کېږي زموږ سیمه ییز ډاکټران او ټولنیز کارکوونکي د روږدو کسانو د اوسېدنې سیمې ته ورځي او توضیحات او خبرګندونې ورته کوي، چې دوی په خپله خوښه حاضر او روغتون ته زموږ د موټرو په واسطه رالېږدول کېږي او په روغتون کې ورته ټولې اسانتیاوې برابرې شوې دي دغه اسانتیاوې د کابل په ښار کې د روږدو کسانو لپاره برابرې او د عامې روغتیا وزارت د پرمختیایي بودیجې له لارې تمویلېږي. نورې اسانتیاوې لکه دخان پاکولو او د لاسونو پاکولو دستمالونه، صابون، د غاښونو برسونه او ټولې هغه اسانتیاوې، چې دوی ورته اړتیا لري ددوی په واک کې ورکول کېږي

پوښتنه کله، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي او له روغتون څخه رخصتېږي، تاسې کومې چارې د دغو تداوي شویو کسانو لپاره ترسره کوئ، چې بیرته نېشې ته مخه ونه کړي؟

ځواب موږ دغه تداوي شوي کسان هڅوو او همدارنګه د کار او ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو له وزارت سره هم اړیکې لرو هغوی دلته راځي، د روږدو کسانو نومونه ثبت او خبرې ورسره کوي دغه وزارت ځینې پروګرامونه لري، چې تداوي شوي کسان روزي او بیلابیلې حرفې او مسلکونه ورزده کوي او ان تر دې، چې کار هم ورته پیدا کوي، خو دغه بهیر زما په اند په بشپړ ډول د منلو وړ نه دی. څکه دغه وزارت دوی ته کار نه شي پیدا کولی او دا یوه لویه ستونزه ده، د دغه پروګرام ترڅنګ موږ یو د فارورد پروګرام هم لرو د دغه پروګرام له مخې تل معتادینو ته سپارښتنه کوو، چې روغتون ته راشي په

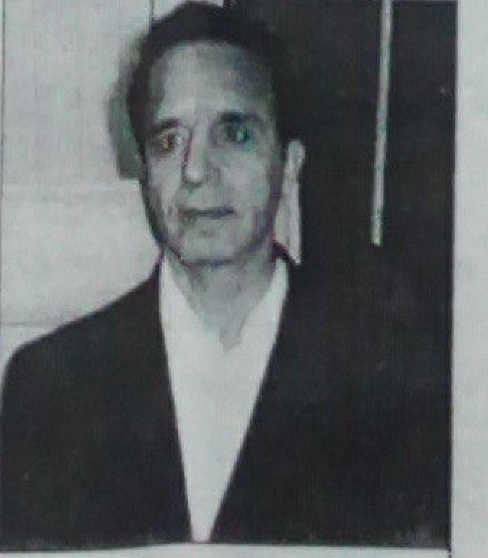

ډاکتر محمدحسین کلکاني

تېره بیا هغه کسان چې په کابل کې کور او ژوند لري، هغوی تعقیبوو، چې نېشه هېره کړي. دغه روږدي کسان په اوونۍ کې یو ځل راغواړو تر یو کال پورې موږ دغه ناروغان تعقیبوو، چې دوی په دې موده کې بیرته مخدره توکو ته مخه کوي او که نه؟ خو دکار پیدا کولو اسانتیاوې زموږ په واک کې نشته

پوښتنه د ملګرو ملتونو د مخدره توکو څانګې څلور کاله وړاندې په افغانستان کې د روږدو کسانو د درملنې یوه احصائیه وړاندې کړه ددغې احصائیې له مخې د روږدو کسانو شمېره تر دې یو ملیونو ته رسېده، اوس د روږدو کسانو شمېره څومره لوړه شوې؟

ځواب په ۲۰۰۹ کال کې د ملګرو ملتونو څانګې UNODC د روږدو کسانو یوه داحصائي سرشمېرنه د عامې روغتیا وزارت په مرسته خپره کړه په دې احصائیه کې په افغانستان کې د روږدو کسانو شمېره ۹۲۰۰۰۰ کسانو ته رسېده، خو له هغه وخته تر اوسه بله کومه احصائیه او سرشمېرنه نه ده ترسره شوې اوس د روږدو کسانو شمېر مخ په ډېرېدو دی او موږ داسې یوه نوې سرشمېرنه په واک کې نه لرو

پوښتنه مخدره توکو ته د ځوانانو او نوروهېوادوالو د مخه کولو د مخنیوي لپاره موږ کومې روغتیایي لارې چارې غوره کړې دي؟

ځواب د عامې روغتیا وزارت په دې اړه ځینې فعالیتونه لري، دېنګې په توګه په جوماتونو، ښوونځیو او د خلکو د ګڼې ګوڼې په سیمو کې د مخدره توکو له زیان څخه خلک خبروو او د پوهې کچه یې لوړوو. دا یوازې د عامې روغتیا وزارت دنده نه ده، بلکې د پوهنې، حج او اوقافو او د کورنیو چارو د وزارتونو دنده هم دي او همدارنګه ټول هغه وزارتونه، چې په دې بهیر کې شکیل دي، دا یې دنده ده، چې د عامې روغتیا وزارت په مرسته د مخدره توکو زیانونه د ښوونځیو زده کوونکو ته تشریح کړي زموږ د تجربې له مخې دغه پړاونه سګرټ څکولو څخه پیل کېږي او اوس چلم او قلیان هم تر رواج موندلی دی زموږ یو شمېر ځوانان په قصدي توګه غواړي، چې په مخدره توکو روږدي شي موږ ځینې ځوانان وینو، چې دسګرټونو منځ کې نېشه یي توکي کاروي او یا د سګرټو فلترونه غوړوي او له دې لارې دوی ته نېشه پیدا کېږي دغه نېشه دوی د عادي سګرټونو څکولو په شي پیداکولی دغه نېشه یي توکي پرځوانانو په پیل کې وړیا وېشل کېږي، خو کله چې پېړي روږدي کېږي، بیا دوی ځینه اړ کېږي، چې دغه نېشه یي توکي د پیسو په وړاندې ترلاسه کړي په دې توګه ځوانان پر مخدره توکو روږدي کېږي همدارنګه ځینې نور شکې هم فعالیت کوي، چې ځوانان دځنګم باقلیان ته لارې نیسي له اړبلي، خو موږ دخلکو او ځوانانو د پوهاوي بهیر پرمخ بیایو، نودبورډونو وزارتونو ددې، چې تبلیغي چارې داعلانونو او دمکتبونو له لارې ترسره کړي او خلک دمخدره توکو زیانونو څخه خبر او یوه کړي او ځوانان دروږدي کېدو مخنیوی وکړي

پوښتنه تاسې د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې وروسته له دې، چې د ناروغانو درملنه بشپړېږي په دې روغتون کې له ځینو تداوي شویو ناروغانو څخه کار اخلئ؟

ځواب موږ کله، چې روږدي کسان تداوي کوو د درملنې پرمهال دا تشخیصوو، چې ځینې کسان د چارو په ترسره کولو کې اغېزمن او د تجربو خاوندان دي موږ دغه کسان د رضاکارانو په توګه او په خپله خوښه په روغتون کې داوږدې مودې لپاره پرکار ګومارو، په دې موده کې د روغتون له خوا ترڅارنې لاندې نیول کېږي او که چیرې ځانونه ښه وځلوي او موږ ددوی له وړتیا څخه ډاډمن شو، د کارګرانو، مامورینو او مدیرانو په توګه یې مقرروو او تر کار اخلو موږ په دې شپږ موده کې ۵ تنګره کسان له دغې ډلې رسماً پر کار ګومارلي دي له دغو کسانو څخه د روغتون دکارو په توګه هم کار اخلو د استخدام شویو کسانو معاشونه له لس زرو تر اوولس زرو افغانیو پورې ټاکل شوي دي دغه کسان په روغتون کې قرنطین دي، په دې مانا، چې له روغتون څخه د وتلو حق نه لري، چې دوی بیا مخدره توکو ته مخه ونه کړي، منفي فکرونه دیوکال په موده کې ددغو کسانو ذهن څخه وځي او پر نورمالو کسانو بدلېږي، چې ټولنې ته د خدمت جوګه شي

هېواد نوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي پاڼه

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل تنقیدي جاج)

څېړندوی حبیب الله رفیع

قصیده یا بولله، په عربي ادب کې یو بنیادي صنف (ژانر) دی، چې د عربو د جاهلي په دوره کې یې ډېره وده کړې وه او عربو به ډېر ارزښت ورکاوه، تر دې، چې پیاوړو شاعرانو به د قصیدو مسابقې سره کولې او د عکاظ په بازار کې او د مکې په دېوالونو به یې ځړولې او نور شاعران به یې ادبي مقابلې او ځواب ته رابلل. په بولله کې به داسې ستاینې او غندنې کېدلې، چې کله کله به د عربو په قبایلي جګړو کې ووېلې شوې، نوې جګړې لوري به یې بدل کړ او بایللې جګړه به یې وګټله. د بوللې د ژبې اغېزې لپاره به د بوللې په سر کې یو ډېر پیاوړی ادبي تمهید او داسې قوت، عذوبت، جذابیت او کشش به یې درلود، چې اورېدونکي به یې داسې راکېښود، چې بیا به یې تر پایه بوللې ته غوږ ایښی و او دده پر جذباتو او احساساتو به یې لوبې کولې. د غزل دې تمهید ته یې تشبیب، نسیب یا تغزل وایه، چې د مینې او ښکلا په ستاینو به ولاړ و او الفاظ به یې دومره خواږه او راڼه وو، لکه له ګلابو، چې شات جوړ کړي او دومره خوشبویه او راڼه وو، لکه له ګلابونو چې عطر جوړ کړي، د ښکلي تورلي، ځلېدلي، مهین کړي او قالب کړي الفاظ به حقیقت کې هغه زړېني خښتې وې، چې د غزل ماڼۍ پرې ودانېږي، خو د عربو په ګرمو او تبجنو دښتو او صحراوو کې بوللې خپله دا نازولې لور تل په اوږه ګرځوله او نه یې پرېښوده، چې پر دې سره ځمکه پلې شي، پښې یې وسوځي او پایې نور وجود د ګرمۍ په غشو داغي شي. د دې تل پر اوږه سورې غزلې وجود ډېر نازک او مهین و، د مینې او محبت خبرې به په کې وې او بیا یې د طبیعت ښکلاوې ستاینې او یادولې. د غزلې لکه څنګه یې، چې بدن نازک او تنکی و، همداسې یې ګامونه او قدمونه هم واړه او لنډ وو، د تشبیب او تغزل بیتونه به ډېر لږ وو، له پنځو بیتونو پیلېدل او تر پنځلسو بیتونو اوښتل، سره له دې چې بولله سوونو بیتونو ته رسېدله، د غزلې خبرې هم لکه د ماشوم لونډې خوږې او وړې وې، په هر بیت کې به یې یوه خبره بشپړېدله او بل بیت به بله خبره درلوده، لکه د هوسۍ (غزال) غوندې به یې چې په خپل چټک ټک کې یو ګام پر ګل ږدي، بل پر چمن، یو توپ له چینې له اچوي بل له شېلۍ له، غزلې به هم په یوه بیت کې یوه خوږه خبره کړې وه او په بل بیت کې به پسته خبره، څېړونکي د غزلې خبرې د مینې راز بولي او د مینو د زړه خواله. پارس او خراسان یا لرغوني افغانستان ته هم د اسلام د سپېڅلي دین له راتللو سره عربي ادبیات زموږ سیمې ته راغلل، لومړی زموږ شاعرانو هڅه وکړه، چې عربي ژبه زده کړي او په عربي ژبه شعرونه ولیکي، خو بیا داسې شاعران پیدا شول، چې د عربي اشعارو په قالبونو کې د خپلو ژبو د الفاظو سپین او سره وخشوي او د عربي غوندې شعرونه ووایي. که څه هم زموږ په ژبو کې له پخوا نه ولسي ادبي قالبونه او ژانرونه موجود وو، خو عربي ته ورته ژانرونه هم را منځته شول او په ځانګړې توګه زرګاله وړاندې په غزنوي دوره کې د دري غلا قصیدې ووېلې شوې او بیا په خاص ډول سلطان محمود غزنوي په غزني کې په سوونو شاعران راټول کړل او ډېرې لوړې او په ادبي بلاغت او فصاحت کې په سوونه بوللې یې ووېلې او خراسان ته د عربي قصیدې له راتللو سره چې کله دري قصیدې رامنځته شوې، نو همدا وخت، د وخت پیل وړو شاعرانو د غزل ماشومه هم د بوللې له اوږې نه را کوزه کړه او ددې سیمې په ورېښمینه ځمکه یې د ناز قدمونه واخیستل او د ادب په ورشو کې یې ځانګړی مزل پیل کړ، خو ښکلا او نازکي یې نوره هم زیاته شوه او د مینې خوږې خبرې یې نورې هم خوږې شوې، پښتو ژبې سره له دې چې له ویدي او اوستایي دورې نه خوږه ولسي او پخوانۍ زړه شاعري درلوده، د عربي شاعرۍ سوغات یې هم په ځمکه ونه غورځاوه، بوللې، غزلې، څلوریزې او د عربي شعرونو نورو اصنافو ته یې هم هرکلی ووایه، خو د خپل ادب رنګ یې هم ورکړ، د عروضو پر ځای یې د خپل تونیک سیلابیک رخت جامې ور واغوستې، خو سکېټ یې په هم هغې بیانې وکړ، چې عربي بوللې، غزلې او نورې ورباندې پرې کېدلې او په دې ترتیب به یې د امیلمنه کوربنه کړه دغزنې له دربار سره لکه څنګه چې د غور دربار سیاسي سیالي درلوده، همداسې یې ادبي سیالي هم پیل کړه او د غزني د دربار دپخو بوللو غوندې یې پخې بوللې را منځته کړې، چې د شیخ اسعد او ښکارندوی شهکار بوللې تر موږ هم را رسېدلې او د خونې او غم تشبیبونه یې هم د هغه وخت د خوږو او ترو پېښو خواږه او پاخه ادبي انځورونه لري

لکه څنګه چې د بوللې صنف پښتو ته راغلی و، همداسې غزلې هم د پښتو ادب په ورشو خپل پاسنه او غزالي قدمونه کېښودل او په هماغې خوږه، مهینه او عنبرینه ژبه یې له پښتو سره د زړه خواله وکړه، د مینې خبرې یې وکړې او د مینې رازونه یې بیان کړل، د شو معلوماتو له مخې لومړی ځل اکبر زمینداوري د غزل پېغله د پښتو ادب پر غولي پلې او د ژوند زمینه یې ورته برابره کړه او هم هغه خوږه ژبه یې ورکړه چې د غزلې غوښتنه وه.

د خپل ځان له حیرانیه څه ویل کړم
د عشق وېر به تل په خپله ښول کړم

خو څرګنګه چې د پښتونخوا پر سیمه تل د پردو یرغلونو د تېرې او جګړې اوروونه بل وې، دا وخت هم ګوډ تیمور پر هېواد تاتار جوړ کړی و، نو ځکه ددې اور دود د پښتو غزل د غزال سترګو ته هم ورسېده او د اکبر په یوه غزل کې یې داسې ځان ښکاره کړ:

د مغولو تیمور هسې په اور وسوم
چې به هېر په دې عالم زمینداور کړم

او نه دې سره سم دپښتو په رنګین ګلښن کې د پښتو غزل مزل پیل شو او دمینې درازونو ترڅنګ د ژوند د رمزونو او خوندونو تصویرونه هم په کې راغلل، روښانیانو تصوف، چې چنګېزیانو له ښارونو وېستلی و او غرونو غاړو ته یې شړلی و، بېرته د مبارزې میدان ته راوویست او ورسره یې تصوف ته د ادب او غزل ژبه هم ورکړه د دوی غزل د تصوف ارالي درلودې، خو ادبي پېرایې یې تر او تنې وې، ارزاني تش د غزل ساده قالب تصوف ته ورکړ، خو میرزا او دولت، مخلص، کریمداد او نورو روښاني شاعرانو خپلو تصوفي غزلو ته ښایسته ادبي رنګونه هم ورکړل اود غزل ادبي غوښتنې یې پرځای کړې

خوشحال بابا د غزل رباب ته نوي ترنګونه او نوي رنګونه ورکړل، هم یې د مضمونو نو راز راز غمي په کې کېښودل هم یې د هنر او ادب رنګین رنګین رنګونه او ځلېدونکي رنګونه ورکړل او د پښتو ادب په ځانګړې توګه د غزل رنګین دوره پیل شو، د خوشحال باباګېو رامنو او دپښتونخوا دخپلواکې ادبي استعداد لرونکوشاعرانو د غزل په ګلبڼ کې نوي ګلبوټي دزغونه کړل او په پښتو غزل کې لاهوتي نغمې نو رحماني او لافاني انګازې را پورته شوې، چې د پښتو ادب دنیا او فضا یې د هر په زلو پرخو ووینځله او په خوشبو او په نغمو یې وپالله پوره دوه سوه کاله د پښتونخوا په ګلښن کې د غزل پرخې او وږمې خورې وې، له خوشحال، رحمان، هجري، قادر او بیا شیدا او پیرمحمد ته ورسېدې، خو بیا ... بیا یو ځل د غزل دا تاند بوټی مړاوی شو، رنګینې او ښکلایې له لاسه ورکړه، خو په ځنګ کې یې د مثنوي ګلبوټي په وده کې شو او په لسګونه کیسې په کې لیک شوې او په خپل ادبي رنګ یې رنګ شوې

پېړۍ، واوښتې د غزل بوټي همداسې مړاوي پاتې شو او ډېر لږ ګلونه په کې وغوړېدل، خو د شلمې پېړۍ په رابرېدلو سره چې د پښتو پر ټولو بوټو د هنر نوي بارانونه وشول، دپښتو غزل ګلبوټي هم بېرته تاره او تاند شو او د نوېو ګلغوټیو تابیا یې وکړه

حمزه بابا د دې پېړۍ مخکښ شاعر و چې دپښتو نوي غزل مالیاري او پالنه یې وکړه او د پښتو غزل انګو ته یې خپلو وینو سره ور ولېږدول

ښا په انګو کې د حمزه د وینو سره دي
نه شوې د پښتو غزله ځوان زه دې بابا کړم

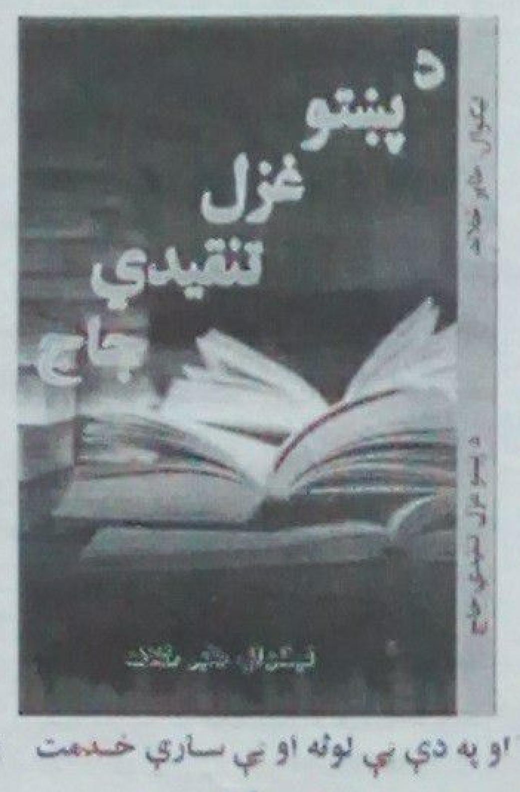

او په دې یې لوټه او یې ساړې خدمت یې د غزل د بابا لقب وګاټه.

حمزه بابا د پښتو د نوي غزل یوه نوې باغچه سموره کړه او د نوي غزل ګې بوټي په کې نیال شول او په پښتونخوا کې یو ځل بیا د غزل نې رنګین او ګلورین شو او

لا به ډېر ګلونه وا شي په دې باغ کې

ستاسو په لاس کې کتاب د همدې نوي غزل، د همدې ځوان غزل او د همدې شلمې پېړۍ د پښتو غزل په حد و خال لیکل شوی او ځوان لیکوال یې د نویو غوښتنو، نویو پوښتنو او نویو تلازمانو په رڼا کې په پښتو غزل څېړنه کړې او د ځوان غزل ځانګړنې، ښکلاوې او خلاوې یې په کې شمېرلې دي

د کتاب لیکوال ښاغلی طاهر خلاند یو تیاند او هڅاند ځوان دی، چې د افغانانو د هجرت د سرګردان ژوند په سرګردانیو کې د پښتونخوا په ګوټ ګوټ کې ګرځېدلی، خو دده چې له دې سر ګردانیو کومه مننه کېږه اوچته کړې، هغه داده چې د خپل ادبي ذوق له مخې یې د پښتونخوا په هرځای کې له لیکوالو او شاعرانو سره راشه درشه کړې او د بوټي له ادبي کتاب نه یې د خپلې ادبي مطالعې تنده ماته کړې ده، د شاعر په توګه یې خپل شعرونه هم شاعرانو ته اورولي او ددوی شعرونه یې هم اورېدلي او له محیطي مطالعې سره یې کتابي مطالعه هم کړې او له دې ټولو نه یې ادبي یادداشتونه راغونډ کړي او بیا پښتو نوي او ځوان غزل ته خیر شوی، د هغې په ښکلي مخ یې د حمزه د وینو سره هم لیدلي او د را وروسته پخو او ځوانو شاعرانو حواړه هم

خلاند په خپله څېړنه کې د ځوان غزل ځانګړنو ته، هنري نوښتونو، نویو تعبیرونو، تصویرونو او خوږلتونوته متوجه شوی، دپښتونخوا په ګوټ ګوټ کې یې نوښتګر او خوږ ژبي غزلبول شاعران لټولي او د هر یوه د غزل ښکلې یې را بر سېره کړې، څېرلي او څېړلې دي او په دې ترتیب یې زموږ مخې ته د ځوان غزل یو بشپړ تصویر درولی اود هغه ښکلاو ته یې کېښولي یو

د کتاب تر ټولو سر کلیونو لاندې ښل ښل مطالب لري چې مهم سرلیکونه یې دادي

۱ **تخلیقي کمست او نړیوال رحجانات**

په دې لیکنه کې چې د سریزې پر ځای یې بولي (د پرې، د یو کلي کېدو) تپل شوي نظریه د ښکېلاک یوه نوې کړښه بولي چې زموږ ذهن د تخلیق له لوري نه د تقلید او تکرارېت لوري ته راکاږي او زموږ لیکوالي او لیکوالان یې له نوي بحران سره مخ کړي دي چې ګران لیکوال په دې برخه کې له بحرانه د راوتلو لپاره زغنده وړاندیزونه لري

۲ **د شلمې پېړۍ غزل په نویو پړاوونو کې**

دا د کتاب بل سرلیک دی، چې لومړی په شلمه پېړۍ کې دپښتو ادب په بدلونونو څېړي او د نوښتې او ادب ترمنځ همغږي څېړي او بیا د پښتو غزل مخینې او سوابقو ته ځي او له اکبر زمینداوري نه پل پسې را اخلي، روښاني دورې ته راځي او ددې دورې د شاعرانو د ساده غزل ارتقايي بهیر څېړي، بیا خوشحال بابا ته را رسېږي، چې د پښتوغزل زرین دور راپیلوي او بیا د دې دورې خپلو شاعرانو لکه قادر خان، اشرف خان هجري او بیا د لسان الغیب رحمان بابا پر غزلیز نوښت څېړي، بیا موشکاف عبدالحمید ته را رسېږي او بیا د دې مکتب نازکخیال لارویان کاظم شیدا، علي خان، پیرمحمد کاکړ، میرزا حنان او کامګار خټک ستایي او ددوی په یو شمېر بیتونو تکیه کوي

تر دې تمهیدي خبرو وروسته د شلمې پېړۍ غزل ته راځي چې دا د دې څېړیز کتاب اصلي او بنیادي موضوع ده.

له همدې ځایه ښاغلي خلاند په پښتونخوا کې د غزل په قلمرو کې مزل پیلوي، د نوي غزل بنسټګر حمزه بابا درشل ته ورځي، د غزل جاج او انځور ونه یې اخلي او له حمزه بابا سره دا خبره مني ((څوک چې په پښتو کې غزل لیکي نورما د وینو رنګ به په کې وي))

وریسې د شلمې پېړۍ د مشرانو غزلبولو شاعرانو په لټه روانېږي، د سمندرخان، قلندر، پسرلي، ایوب صابر، طاهر کلاچوي، سیف الرحمان سلیم او بیا د پښتونخوا دګېو غزلبولو شاعرانو ادبي ګلبونو ته په پېښور کې، په ننګرهار کې، کوټه، کندهار، پکتیا، بنو او نورو سیمو کې سر وردننه کوي او د غزل رنګ او بوی یې څېړي، ښکلاوې، ځانګړنباوې، نازکي او باریکي یې شمېري او خپل بحث د څو ښځمو غزلبولو شاعرانو په ستاینه او کرنه پای ته رسوي.

۳ دپښتو غزل او بدلونونو موحد حمزه بابا، د کتاب دریم بحث دی چې د حمزه بابا په تصوفي او اجتماعي رنګونو رڼا اچوي.

۴ د کتاب څلورم بحث تصوف او پښتو غزل دی، په دې بحث کې ۷ مخ

ولسي ادب یا فولکلور

په کاکړیو غاړو کې د ځایونو نومونه

څېړونه ـ علي محمد مڼګل

کاکړۍ غاړې لکه لنډۍ، د پښتو په شفاهي او فولکلوري ادب کې ستر ځای لري، یو بیته دي، چې لومړی نیم بیتي اودوهمه نیم بیتي یې په اتو او یا اوو هجاوو سره وېل کېږي، قافیه یې سره برابره وي، د پښتانه ولس په تېره د کاکړو د ژوند په هره برخه کې په مینه، خوند او تس سره وېل کېږي، چې موږ به یې دلې د سیمو او ځایونو په برخه کې وړاندې کړو

پنجاب

چې پښتنې کالي دې پرېښوه
داپنجابي کالي دې اور واخله مینه

پنجاب، دبرتانوي هندیو ختیځ او پخواني ایالت و، چې دبرتانوي هندشمال لویدیځ ایالت یې جوړ کړي و پنجاب په (۱۹۴۷ م کال) کې په دوو بېلو برخو یعنې ختیځ پنجاب اولویدیځ پنجاب باندې ووېشل شو، چې دوېش اوتقسیم له مخې یې ختیځ پنجاب په هندپورې تړلی دی، چې دټول پنجاب درېمه برخه خاوره اونیمایي نفوس اووګړي پکې ژوندکوي، دوېش له مخې لویدیځ پنجاب په پاکستان پورې تړل شوې دی. پنجاب، چې له نامه څخه یې جوتېږي، دسندرود اودریاب دپنځو مرستیالانواومعاونینو یعنې جېلم، چناب، راوي، بیس اوستلج درودونواودریابونو ترډېرو اوبولاندې مځکه جوړوي دپنجاب مځکه دډېرو اوبو له برکته، ډېره په غله اودانه کوي، ډېره سموره مځکه اوښین وطن دی په غلو اودانوبرسېره سابه اومېوه هم لري، چې ډېر ابېره لرونکي اوحاصل خېز وطن دی

دپښتوشیریني ژبې، دولسي ادب په ډېرعالي ډول اوژانرکاکړی غاړو کې یې هم یادونه په خاص اندازکې شوې ده، چې دژړک استاد، دلاس له فیضان څخه به دلې موږ ورته غوږ اوخیرشو

دپنجاب توري برکې
نن مه هوایي دسرې خولې

(کاکړی غاړې، ۲۷۸ مخ)

چې پښتنې کالي دې پرېښوه
زاړه دې مه شه پنجابي کالي په مینه

(لنډۍ)

پېښور

سترګې دې ونډ دپېښور دي
بل تري چاپېرد نورو زلفو دېوالونه

دپېښور (پشاور، پېښاور) تاریخي سیمه، د (۲۰۰ ق م) نه مخکې تاریخ اولنۍ لیک لري، ډېروتاریخ پوهانو، ددې سیمې اوځای په باره کې جلا جلا نظریې ورکړې دي دوی پېښور په بېلو بېلو نومونوسره یادکړی دی کوموپوهانو، چې ددې سیمې ګوښې ګوښې نومونه اخیستي دي، مرام اومقصد یې همداپېښور دی

چینایي ګرځند تاریخ پوه فاهیان په (۴۰۰ ق م) کې داسیمه لیدلې وه اود (پولیوشا) په نوم یې په خپله سفرنامه کې کښلې ده. بل سیلاني تاریخ پوه هیوتسنګ په (۵۴۰ ق م) کې پېښور لیدلی، چې داسیمه یې د (پولیوشاپولا ـ پولو شابولا یا پرشاور) په نوم بللې ده. همداشان مسعود اوالبیروني په لسمه اویوولسمه پېړۍ کې پېښور د (پرشاور) په نوم یادکړی دی، چې داکبر مغلي پاچا ترزمانې پورې په همدې نوم سره یادېده (دپېښور اوسنی نوم اکبر مغلي پاچایي دی. دپېښور مرکز اوټوله سیمه دپېښور په نوم سره یادېږي

پېښور دختیځ طول البلد په ۷۱ درجو ۲۵ دقیقو ۷۲ درجو ۱۵ دقیقو اودشمالي طول البلد په ۳۳ درجو ۴۰ دقیقو ۳۴ او۲۵ دقیقو کې پروت دی

دپېښور ختیځ ته مردان د ۴۵ کیلو مترو په واټن داباسین روداوسیندره سرحد جوړوي، ختیځ ته یې دنیلاب غاښی، چې پېښور له کوهاټ نه بېلوي اوباقي نور سرحدونه یې دآزاد پښتونستان له سیمو سره تړلي دي، په دې ډول چې جنوب ته یې د حسن خېلو اوآپریدو دره، لوېدیځ ته اپریدي اوملاګوري سیمې پرتې دي، شمال ته یې دکابل سیند په لوري دمومندوقبیلې اوسې اوداسرحد تروسک پورې رسېږي، همدارازشمال ته یې ملاکنډ اوشمال ختیځ ته یې دمردان علاقه پرته ده، دپېښور ټول ارتوالی اوپلنوالی (۲۹۵۶) کیلو متره مربع دی

دپېښور سیمه له درېوو خواووڅخه دغرونوپه منځ کې پرته ده، یوازې ختیځې خواته یې غرونه لیدل کېږي، دپېښور په منځ کې دکابل سیند اودریاب بهېږي، دپېښور شمالي اوجنوبي سیمې ټیټوالی لري، پېښور ډېره شنه اوزرغونه سیمه ده، په پېښور کې ډېر سیندونه بهېږي

دپېښور تاریخي ښار، دپښتونستان دډېرو ښکلیو ښارونوله جملې څخه شمېرل کېږي اودتیمورشاه دژمي دساړه وخت پلازمېنه اوپایتخت و، هغه به ژمی په دغه ښار کې په خوشالۍ تېراوه

قاضي میراحمدشاه رضواني دپېښور په باب داسې وایي

دپېښور علاقه دانګرېزانو په زمانه کې سرحدي صوبه بلل کېده، یوه آباده شنه اوښېرازه سیمه ده، ددې علاقې لمر ختوا اوختیځ ته کشمیراومغربي پنجاب، لمر لوېدوته یې داپریدو اووزیرو ملک، شمال ته یې ملاکنډ، سوات اوجنوب ته یې بلوچستان پروت دی، دپېښور رقبه (۳۸۰۰۰) مربع میله ده، چې رضواني یې په اړه داسې کښلي اوویلي دي، چې دخیبر اواټک ترمنځ دپېښور ملک دباغ آرم نمونه اوسه ده، ښېرازه ځمکه، خوږې اوبه، ښې مېوې، ګڼ باغونه اوښایسته خلک یې دسدارو دي

دپېښور ښکلي اوزرغونه سیمه، په کاکړیو غاړوکې یاده شوې ده، چې دمحمدصادق ژړک استاد په نوی اثرکې یې، داسوه کاکړۍ زماله نظره تېره شوه،

ورته خیر به شو
اندېښنو سخلګي یم
اوس پېښور پرسونه ږدم

(کاکړۍ غاړې ۱۶۱ مخ)

جانانه ولې شوې بې مینې
دپېښور په نیم ګرۍ مې ځې دینه

(لنډۍ)

دوکۍ

دکاکړو د ډېر تاریخي نومیالي لوی وطن په ډېرووړو وړو سیمو اوځایوکې ډېرې وړې علاقې اوکلي شته، چې یو له همو څخه د دوکۍ نوم هم دیادولو وړ دی، دوکۍ دیوه نه سمسور ځای نوم دی، خو مین، عاشق اولالي ته دق ښکاري، ځکه دمحبوبې دیدن یې په کې نه کېږي، له دې کبله یې یاد په دق سره کړی دی، په کاکړۍ غاړوکې د دوکۍ یاد راغلی دی، چې موږ به یې دځایو ددغې وړې ټولګې اواثر په پایو اولمن کې ورته په مینه ځای ورکړو، له ښه مرغه چې داستاد ژړک دکتاب له فیض اوبرکت څخه به یې دلې یاد تازه، روڼ اوخوندي کړو

دوکۍ دق بوري زندان دی
ژوب د دوو جنومیان دی

(کاکړۍ غاړې ۲۸۶ مخ)

دوکۍ ته راشه غم خومه که
که نورځه نه وو شودې یې به درکومه

(لنډۍ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنګ، هنر، اقتصاد او ټولنه

د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده

فضل هادي حمیدي

«د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۲مه به د سهار لمانځه وخت و. ناڅاپه د راکټ او بمونو اوازونه جوړ شول، زما د کور ۸ غړي او ۷ تنه د کاکا زامن یې راته د سترګو په رپ کې د مرګ په خوب ویده کړل. په دغې ورځ د سالنګونو بو کور هم یې وېره او یې شهیده پاتې نه شو.»

که د افغانستان هر کوټ ته ولاړ شې، نو خامخا به دغسې یو له درده ډک داستان واورې. خامخا به د یوه مظلوم افغان په کونځي کونځي اننده کې دغه راز یو لړزوونکی داستان ولولې او که له کالي سخت زړه ولرې، هم به خپلو خلکو ته دومره وژاړې چې اندازه به ونه لرې. د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده. دغه هم د یوې داسې پېښې شاهد دی چې کیسې یې لا هم د یو فلم د صحنې په توګه د هغه په زړه او ذهن درانه او ژور نښونه پرېښې دي.

دغه مهال له ۱۳۵۸ کال راهیسې چې روسانو پر افغانستان یرغل وکړ، ډېر دردونه ولیدل، مګر له هېواده د تېښتې او مهاجرت هېڅ نیت او اراده یې ځکه نه لرله چې دا خاوره ورته تر هر څه خوږه وه او دا یې غوره ګڼله چې که مرګ هم وي، نو په خپله خاوره دې وي. خو مرګ په خپله ده ته هېڅ ونه ویل، مګر دا یې د خپلې کورنۍ د ۱۵ مړیو او جسدونو ور ته پرېښود. ملک شمس الدین د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۴مه ډېرې چغې وکړې، هیڅ یې فریاد وانه ورېده، بلکې د ژمي د بخو واورو په کفن کې لفښو غرونو یې هم د فریاد او ژړا انګازې بېرته د ده تر غوږونو ور ونه شړلې. دی اوس ۴۳ کلن سپین ږیری دی او لا هم د پروان ولایت د سالنګ په اهنګرانو کلي کې د هماغه بمبار د شوي کور په انګړ کې اوسي چې یو وخت یې د ټپېدلو دیوالونو ترمنځ د ۱۵ خپلوانو مړي ورته په کې ایښې وو. هغه وايي، د روسانو د یرغل په ورځو شپو کې دومره تکلیف ور ونه رسېده. خو له هغې ورځې تر کاله وروسته ور رسېدلی درد به یې هېڅکله هېر نه شي. «روسان مور ته راغلي وو چې مور ته دې لارې وخو باید ډېرې راباندې ونه شي، خو حکومت هم ورته وېلي وو چې دلته دریاندې برید شونی دی، باید خپل تدابیر کلک ونیسي، مور لمانځه ته تیاری نیوه، اودس مې وکړ او د دروازې تر درشله مې ځان ورساوه چې ناڅاپه مې په غوږونو کې کړنګار جوړ شو، بو سکاټ توغندي راغی او د سالنګ په دره کې ولګېد، دا نو روسي بوخیان راوتلي او په سالنګ کې یې عام وژنه پیل کړې وه.» دا به نو ابله د سهار ۲ بجې وخت و. خو څوک بوه هم نه شول چې بېرته ځنګه او څرنګه اسمان خپل تور څادر وغوړاوه، ځکه له سهاره تر ماښامه پر روسانو د بو سکاټ لګېدلو په بدل کې له کور، موټر، دوکان، جومات

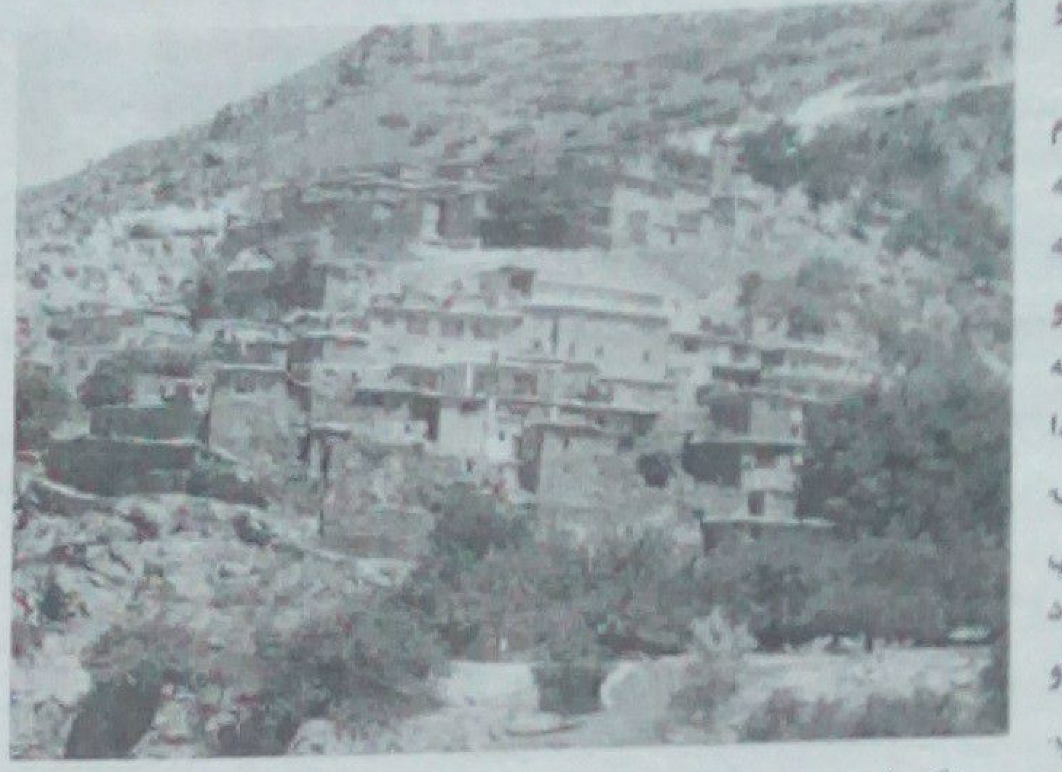

او له بل هر ځایه عام خلک راایستل کېدل او بیا پرې روسي بوخیانو د مرمیو باران جوړاوه. «د مېندو له خنګه یې هم هلکان ایستل او وژل یې. د ماریګر تر څلور بیمو بجو څوک هم حتی د ځان په حالت نه پوهېده. بلکې هر چا فکر کاوه چې که مرګ او قیامت راغلی، نو دا افت یوازې پر دوی رانازل شوی دی.» په دغه ماښام روسان ولاړل، خو ملک شمس الدین تر ډېرو ورځو پورې د خپلو کلیوالو د مړیو په راټولولو اخته و. درې ورځې وروسته ټول شهیدان یو ځای ته راجمع کړای شول، چې وشمېرل شول، نو روسانو د ۱۳۶۷ سالنګونو خوایانو سیمې غلبیل کړې وې، یوازې دا نه ملکې په دغو شهیدانو کې یې د ملک شمس الدین د کورنۍ برخه هم نه وه هېره کړې. «زما پلار، ورور، دوه وریرونه، زما مېرمن، درې اولادونه، اووه د کاکا زامن او نور ډېر یې شمېره کلیوال یې راته شهیدان کړي وو. په دغې ورځ داسې څوک نه و چې په کور کې ورته روسانو یو شهید نه وي پرېښی.» د غم په دغې تیوره ورځ د شمس الدین ټول کلی او د سالنګ دره په وینو ولمبېده او اسمان یې په ماتم کې تور څادر واغوست. څو کله چې دوی خپل مړي د اهنګرانو له کلي څخه د اولنګ سیمې ته د ښخولو په نیت یوړل، نو بیا هغته ورته د مزار شریف دهدادي قلعې فرقې د مړیو د ښخولو او هدیرې جوړولو اجازه نه ورکوله. «بیا مو په همدغې دښته کې یو ډېر کم ځای پیدا کړ او شهیدان مو په کې خاورو ته وسپارل. داهنګرانو کلي مو د اوسېدو وړ پاتې نه شو او د بغلان خنجانو ته راکډه شوو، څلور کاله مو هغته تېر کړل، هیڅ راسره د خدای په نوم هم مرسته ونه کړه او بېرته خپل کلي ته راستانه شوو.» له دې غمیزې وروسته، که په سالنګ کې د نورو کورنیو غم له غرونو زورور و، نو پر ملک شمس الدین خو بیا د خپلې کورنۍ د یتیمانو غم بیخي اووه اسمانونه راټیټ کړي وو. په یوازې ځان یې د سردې ۲۰ یتیمانو وریرونو او خپلوانو پالنه کوله او دا چاره تر ډېره عمره د ده پر غاړه وه. «اوس هم دا بوج په زړه ورم. هیڅ کومه بشري اداره راغله او نه یې زما د شهیدانو د کیسې یوښتنه وکړه. اقتصادي ستونزو تر پوزې راوستی یم.» د ملک شمس الدین دوی په کلي او دره کې د روسانو له خوا د خلکو دا وروستی ټول وژنه د دوی د زړه اخري برس و. چې پر دې مظلوم ولس یې ووست. ځکه له دې پېښې دوه ورځې وروسته د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶مه نېټه د روسانو وروستي پوځي ډلګۍ هم تېنې سترګې د حیرتانو د بندر په پله واوښته. دا پوځي ډلګۍ د جنرال بوریس ګروموف په مشرۍ رهبري کېده او شاته یې بیخي د لیدلو نوان نه درلود. جنرال ګروموف په هغو شېبو کې چې د حیرتانو له پله څخه تېرېده داسې ویلي وو «په دغو وروستیو شېبو کې په خپل بدن کې ستره نیمګړتیا احساسوم، ځکه په خپله مخه کې تورتم او مبهمه راتلونکې او ترشا له منځه تللی تاریخ وینم.» پر روسي لښکرو د افغان ولس دا بریا د روسانو وتل، دومره په اسانۍ سره ترلاسه نه شوه، بلکې د افغان مېړني او مجاهد ملت الوليو او د افغانستان د خلکو د ملیونونو تنو شهیدانو او معلولینو او معیوبینو د وینو برکت و چې دغه پاک او سپېڅلي ارمان ته لاسرسی پیدا شو.

د افغانستان جهاد روسان، دې پایلې ته راوستل چې اقرار وکړي، پر افغانستان د روسانو یرغل یوه ستره ماتې او تېروتنه وه چې د نورو لپاره د عبرت په درس کېدلی شي.

د مشهور هندي شاعر ژړا

دغه فلم د مشهور هندي خغاستونکي ملکها سنګ د ژوند کیسه ګوي. په دې وروستیو کې د هندي فلمونو لپاره د شاهکار سندرو لیکوال مشهور شاعر جاوید اختر په عام محضر کې وژړل. د نوموړي د ژړا سبب د نوموړي د خپل زوی فرحان اختر فلم دی. دغه «فلم بهاګ ملکها بهاګ» نوموړي فرحان اختر د خپل پلار د ژړا په باب د خسرو

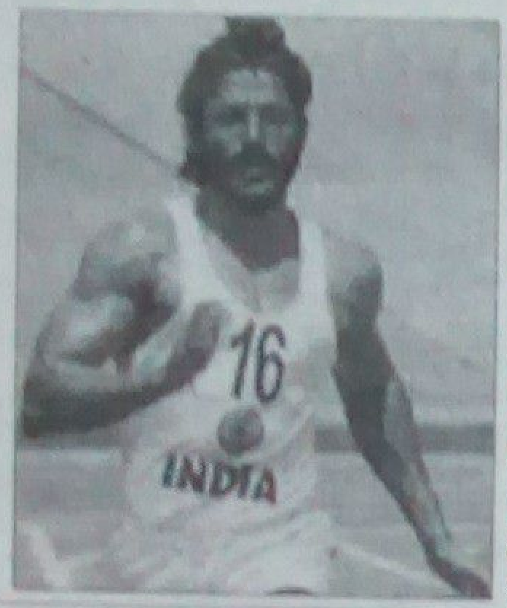

پر مهال وویل، چې دغه فلم د هندوستان د مشهور خغاستونکي، اتهلیټ ملکها سنګ د ژوند په باب جوړ شوی. د هغه په وینا د فلم لیدو پر مهال چې زما پلار له د خپل ژوند هغه شېې ور په زړه شوې، چې له ډېرو سترو ستونزو یې تېر د صبر کاسه په نسکوره وه. هغه زیاته کړه «پلار مې له داسې سختیو ګاللو او پرله پسې هڅو او هاند وروسته بوه په بلې پسې بریاوې تر لاسه کړې، د هغې جذبې او ورسره مخالفتونو په یادولو سره چاپې و نه توانېد خپل شدید احساسات کابو کړي. هغه نه شاپي د خپل ژوند د مبارزې له کراوه ډکې ورځې وربه زړه شوې» جاوید اختر دا مهال د هندي سینما له وتلیو سکرېپټ لیکوالو او شاعرانو څخه یو دی

یوې ترکۍ نجلۍ له کېلې پلاستیک جوړ کړ

د ترکیې د استانبول د یوې لېسې زده کوونکې له دوه کاله څېړنې وروسته بریالۍ شوه چې د کېلې له پوستکي څخه پلاستیک جوړ کړي. د فرانس پرس خبري اژانس د راپور له مخې شپاړس کلنه الیف بیلګرین توانېدلې چې د کېلې له پوستکي څخه داسې پلاستیک جوړ کړي چې د کېبلونو او سیمولو د پوښلو لپاره پکارېږي. حاضرمه پلاستیک تر ډېره حده له تېلو جوړېږي. خو د الیف بیلګرین اختراع، چې د امریکا د سایتېفیک په نوم سایسي مجلې تایید کړې، د چاپېریال د ککړولو له مخنیوي سره مرسته کولی شي. له تېلو څخه جوړېدونکي پلاستیکونه د هوا او چاپېریال د ککړولې تر ټولو مهم عامل ګڼل کېږي. بیلګرین وايي چې د نوبل د جایزې ګټونکې ماري کوري یې ایډیال شخصیت دی. الیف بیلګرین له د پنځوس زره ډالرو سکالرشیپ ورکړې، څو دا خپلو علمي او ساینسي کارونو ته دوام ورکړای شي

ښځه او ټوکنه

لاسته راوړنې لا زیاتې هڅې غواړي

د ملګرو ملتونو د ماشومانو د ملاتړ سازمان یونیسف دفتر د مېندو د وضعیت په اړه خپل څوارلسم نړیوال راپور په کابل کې خپور کړ.

دا دفتر هر کال یو راپور خپروي، ترڅو د ۱۷۶ هېوادونو د مېندو او نوښو زېږېدلیو ماشومانو روغتیایي وضعیت څرګند او د ښه والي لپاره یې هڅې وشي. د دې دفتر د ۲۰۱۳ کال په راپور کې د افغانستان د مېندو د وضعیت په ښه کېدو کې څورا زیات پرمختګ لیدل شوی چې د خوښۍ وړ دی. په تېروکلونو کې افغانستان یو له هغو لسو هېوادونو څخه و، چې د مېندو او ماشومانو روغتیایي وضعیت پکې څورا بد و، خو اوس دا هېواد توانېدلی چې له ډېر بد وضعیت څخه د لرې د ډېرشو بدو هېوادونو په کتار کې راشي. په تېرو کلونو کې به له هرو ۱۰۰۰۰۰ مېندو څخه ۱۶۰۰ تنه یې د ماشوم د زېږولو پر مهال له نړۍ، څخه تللې، خو اوس له هرو ۱۰۰۰۰۰ څخه ۳۲۷ تنه مېندې خپل ژوند له لاسه ورکوي. د ماشومانو د ملاتړ د دفتر مسوول اکبر سباوون وايي، د نوښو زېږېدلیو ماشومانو روغتیایي وضعیت ښیي چې د مېندو او دغو ماشومانو د روغتیایي وضعیت له ښه کېدو سره سره په دې لار کې لا زیاتو هڅو ته اړتیا ده. د نوموړي په خبره، په هېواد کې د مېندو د روغتیایي وضعیت د ښه کېدو په لار کې د پرمختګ علتونه روغتیایي مرکزونو ته لاسرسی او د دې مرکزونو زیاتوالی، د مېندو د پوهاوي د کچې لوړوالی او د ماهرو قابله ګانو په موجودیت کې د ماشوم زېږول دي.

هغه د دې لاسته راوړنې په اړه چې زموږ هېواد د ۱۷۶ هېوادونو له ډلې څخه په ۱۴۶ تم کتار کې دی، وايي «د مېندو د مړینې د کچې راټیټېدل، له زېږون څخه دمخه د سټنډرډې پالنې برکت دی. د روغتیایي پاملرنو او آسانتیاوو په کچه کې زیاتوالی، له دې آسانتیاوو څخه د مېندو دګټې اخیستنې په کچه کې زیاتوالی، د ژوند په معیارونو کې د ښه والي رامنځته کېدل د دې پرمختګ مهم علتونه دي»

د پام وړ، خو لږ بدلون

د ۲۰۱۳ کال دا راپور همدارنګه ښیي

چې د مېندو لپاره تر ټولو ښه هېواد فنلنډ او تر ټولو بد هېواد کانګو دی. د دې راپور پر بنسټ، مخکې تردې به له هرو ۴ تنو ماشومانو څخه یو تن یې ۵ کلنۍ ته له رسېدو دمخه خپل ژوند له لاسه ورکاوه، خو تن له هرو ۱۰ تنو ماشومانو څخه یو تن یې له منځه ځي. د همدې سازمان د شمېرو له مخې، مخکې تر دې به په سلو کې ۱۹ زېږونونه د ولادي د برخې د یو ماهر په موجودیت کې سر ته رسېدل، خو اوس په سلو کې ۳۴ زېږونونه د قابله ګانو په موجودیت کې سرته رسېږي. سره له دې چې په سلو کې ۹۰ مېندې د زېږون ترمنځ د واټن له مهود څخه باخبره دي، خو یوازې په سلو کې ۱۶ نه دې مهود څخه کار اخلي او همدا وجه ده چې هره افغانه مور په منځنۍ توګه ۶ ماشومان لري.

د نرسانو کمه شمېره

د مېندو د مړینې د کچې په لوړوالي کې یو مهم علت د نرسانو کمه شمېره ده. که څه هم نن سبا د افغانستان په ګوټ ګوټ او روغتیایي سیستم کې لږ تر لږه ۵۵۱۱ تنه ښځینه او نارینه نرسان شته، خو د روغتیا وزارت دا شمېره کمه ګڼي او وايي، باید په سلو کې اتیا نه ورسېږي. په عامې روغتیا وزارت کې د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو د برخې مرستیاله ناحیه طارق له افغانو کورنیو غواړي چې خپلو نجونو ته اجازه ورکړي، څو نرسنګ زده کړي. ځکه د دې په وینا، د افغانستان په دودیزه ټولنه کې ډېر نارینه دي نه ته حاضرېږي چې خپله خور یا مور نارینه ډاکټر یا نرس ته ورولي. «د ښځینه نرسانو شمېر په هېواد کې ډېر کم دی. په تېره بیا په لرې پرتو سیمو او ولسوالیو کې.» نوموړې وايي. د موجوده ښځینه او نارینه نرسانو شمېر ۵۵۱۱ ته دې چې دا د هېواد د اړتیا په سلو کې ۵۰ هم نه شي پوره کولای. «او که جنسیت ته هم پاملرنه وکړو، نو دا شمېر په سلو کې ۸۰ کم دی.» د کابل پوهنتون د معالجوي طب د پوهنځي مشر ډاکټر سید قمرالدین حافظ په دې باور دې چې نن سبا د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره د مسلکي او باظرفیته نرسانو سخته اړتیا ده. ځکه د هغه په باور د درملنې د ښهېر په ښه ترسره کېدو کې نرسان ستر رول لوبوي. د عامې روغتیا وزارت ادعا کوي چې په هېواد کې د ښو روغتیایي خدمتونو په وړاندې کولو او ښې پالنې سره توانېدلی چې د مېندو او ماشومانو د مړینې کچه راټیټه کړي. د معالجوي طب رئیس ډاکتر سید قمر الدین حافظ وايي، د لوړو زده کړو وزارت په مرسته به د نرسانو لپاره د لیسانس او حتی د امکان په صورت کې د ماسټرۍ زده کړو پروګرام هم ولري، خو تر ټولو ستره ستونزه د امنیت نه شتون دی چې په ورکېدا سره به یې د نرسانو او قابله ګانو شمېر هم زیات شي. نوموړی د دولت له مخالفو ډلو نه غواړي چې امنیت ته دې ګواښ نه متوجه کوي، ترڅو په لرې پرتو سیمو کې د نرسانو د روزنې شرایط برابر شي. د استقلال روغتون د نرسنګ د برخې یو تن مسوول نجیب وايي، د نرسانو ستونزې هومره هم نه دي چې ویل کېږي. د هغه په وینا، نن سبا د روغتیا وزارت په مرسته نرسنګ سټنډرډیږي او تر یوه حده سټنډرډ شوي هم دي. «نرس د طب لپاره د ملا د تیر حیثیت لري او د نارو غانو خدمتګاران دي، خو په خلکو کې د پوهې د ټیټې کچې له کبله ورسره ناسم چلند کېږي. خلک نرسانو ته د سپکاوي په سترګه ګوري. پر ډاکټرانو او نرسانو لفظي او فزیکي بریدونه شوي، خلک باید له دوی سره سم چلند وکړي.» اوسمهال په ټول هېواد کې د قابله ګانو شمېر ۳۵۰۰ تنو ته رسېدلی او افغان چارواکو دا هوډ کړی چې تر ۲۰۱۶ کاله پورې به دا شمېره ۶۵۰۰ تنو ته ورسوي نن ورځ په افغانستان کې د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره یو ډاکټر موجود دی، په داسې حال کې چې نړیوال معیار د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره ۲۳ ډاکټران دي، په سلو کې ۲۵ روغتیایي کارکوونکي ښځې دي او د هېواد نه هرو څلورو روغتیایي مرکزونو څخه یو یې د ښځینه روغتیایي کارکوونکو له کمي سره مخ دی.

د مېندو بله روغتیایي ستونزه

د غبرګولي په ۱۲مه د ولادي فیستولا د له منځه وړلو نړیواله ورځ په کابل کې په داسې حال کې ولمانځل شوه چې د عامې روغتیا وزارت د چارواکو په وینا، له هرو پنځو تنو ښځو څخه چې اسدادي زېږون کوي، یوه یې د ولادي فیستولا له ناروغۍ سره مخ وي.

د عامې روغتیا وزیره ډاکټره ثریا دلیل وايي، ولادي فیستولا یوازې یوه روغتیایي ستونزه نه ده، بلکې د دودیزو، ټولنیزو او اقتصادي بعدونو درلودونکې ده چې زیاتره یې وزلې او بې سواده ښځې ترې اغېزمنې کېږي. «د همدې لپاره لازمه ده چې د ښځو د پوهې کچه د هغوی د روغتیا او د امېدوارۍ د دورې په اړه زیاته شي.» د هغې په وینا، د هېواد د نفوسو له شمېرې څخه په سلو کې شل امېدوارې ښځې جوړوي چې نه دې ډلې څخه ډېره کمه شمېره یوازې یو ځل نه زېږون څخه مخکې روغتیایي خدمتونو ته لاسرسی لري، خو نوموړې دا هم زیاتوي چې په تېرو پنځو کلونو کې د عامې روغتیا وزارت د ډاکټرانو او پرستارانو له خوا په ولادي فیستولا د اخته ۵۸۵ ناروغانو درملنه شوې ده. زموږ په هېواد کې د ولادي فیستولا د ناروغۍ د درملنې یوازې دوه مرکزونه د ملالی او کیور په روغتونونو کې د ملګرو ملتونو د نړیوال سازمان د وجهې صندوق په مرسته فعالیت لري چې د ناروغانو د درملنې ترڅنګ د هغوی د درملو لګښت او نور لګښتونه، لکه د لارې د کرایې لګښت هم د دې صندوق له خوا ورکول کېږي.

اغېزمنې لاسته راوړنې

له ۲۰۰۳ میلادي کال راپه‌دېخوا نړیوال بانک د افغانستان د بیارغونې له صندوق سره یوځای په ټولیز ډول د روغتیا له سکتور سره ۳۳۵ میلیونه ډالره مرسته کړې ده. ټاکل شوې ده چې د افغانستان د بیارغونې د صندوق تمویلوونکي د اروپايي اتحادیې په ګډون ۲۷۰ او افغان دولت ۳۰ میلیونه ډالره نور د دې پروژې د تمویلولو لپاره برابر کړي. د عامې روغتیا وزارت چارواکي وايي، په تېرې یوې لسیزې کې په ۱۱ هغو ولایتونو کې د روغتیایي مرکزونو شمېر دوه برابره زیات شوی چې د نړیوال بانک له خوا د تمویل شویو پروژو تر پوښښ لاندې دي، یعنې د روغتیایي مرکزونو شمېر له ۱۴۸ نه ۳۲۴ مرکزونو ته رسېدلی. له ۲۰۰۰۰ څخه زیاتو سیمه ییزو روغتیايي کارکوونکو چې نیمایي یې ښځې جوړوي، لازمې مسلکې زده کړې تر لاسه کړې او د هېواد بېلابېلو سیمو ته لېږل شوي چې په پایله کې یې د زېږونونو ترمنځ د واټن ساتلو لپاره روغتیایي مشوره د ښځو او واکسین ته د ماشومانو لاسرسي زیات شوی دی. د هغوی په وینا د یادې پروژې له پیل څخه دمخه د روغتیایي مرکزونو او روغتیایي ښځینه کارکوونکو شمېر په سلو کې ۲۵ و او اوس په سلو کې ۷۴ ته لوړ شوی دی. همدارنګه د روغتیایي فعالو مرکزونو شمېر له ۴۹۶ مرکزونو څخه څه باندې ۲۰۰۰ مرکزونو ته رسېدلی چې دې ټولو فعالیتونو په هېواد کې د ماشومانو د روغتیا د ساتنې او د مېندو د مړینې د کچې په راکمېدو کې مهمه ونډه لرلې ده. له وروستیو پرمختګونو سره سره د روغتیا برخه زموږ په هېواد کې له زیاتو ستونزو سره مخ ده، د نوښو زېږېدلیو ماشومانو او له پنځو کالو څخه د کم عمره ماشومانو د مړینې او د ماشومانو د خوارخواکۍ کچه د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله لوړه ده. په سلو کې ۵۵ له پنځو کلونو څخه کم عمره ماشومان له مزمنې خوارخواکۍ څخه

رنځ وړي او ښځې او ماشومان د ویټامینونو او منرالونو له جدي کمښت سره مخ دي. همدارنګه په هرو دوو ساعتونو کې یوه افغانه ښځه یا نجلۍ له امېدوارۍ سره د تړلو علتونو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د دې یو علت دا دی چې نجونې له بلوغه مخکې وروسته واده ته مجبورېږي او په داسې حال کې ماشوم زېږوي چې هغې لا پخپله هم بشپړه وده نه وي کړې

غ. ملاحت

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان اولمپیک کمېټې پرمختیايي بودجه نه ده لګولې

د افغانستان د اولمپیک د ملي کمېټې مشر د یو شمېر لوبغاړو د سرټکولو او د کلنۍ پرمختیايي بودجې د نه لګولو له کبله ولسي جرګې ته غوښتل شوی و، پر ظاهر اغبر داسې تورونه

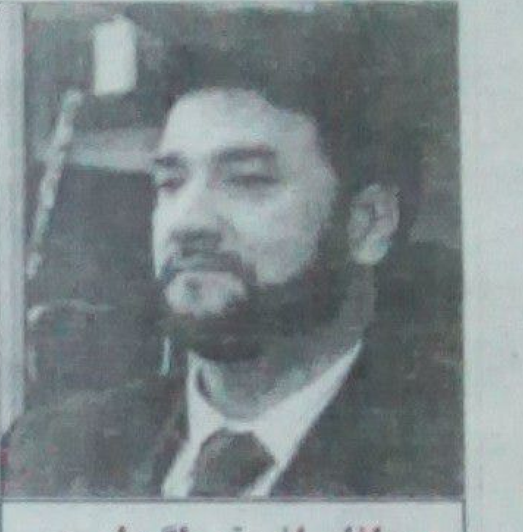

پر ښاغلي اغبر تور لګېدلی چې ګواکې نړیوالو سیالیو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي

پورې شوي چې ګواکې نړیوالو لوبو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې دوه مخیز چلند کوي، بلکه دا چې وايي په ۱۳۹۱ لمریز کال کې ابله د ۳۱ سلنې پرمختیايي بودجې پر لګولو توانېدلې دی. د اولمپیک د ملي کمېټې مشر دا تورونه رد کړي دي. د ولسي جرګې د روغتیا او بدني روزنې

کمېسیون د اولمپیک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر له نړیوال اولمپیکه د بوازیني مډال راوړونکي افغان لوبغاړي روح الله نیکپا او یو شمېر نورو لوبغاړو د شکایتونو پر بنسټ ورللی و. پر ښاغلي اغبر دا تور هم لګېدلی چې ګواکې نړیوالو سیالیو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي. د افغانستان د اولمپیک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر په دې لګېدلي تورونه بې بنسټه وبلل او بي بي سي ته یې وویل چې د لوبغاړو د نیوکو پر اړه مخامخ له هغو سره غږېدلی دی. د افغانستان د اولمپیک ملي بنسټ مخکې له دې هم له لوبغاړو سره په دوه مخي چلند تورن شوی و، همدا راز د اداري درغلــــــو او د فدراسیونونو د مشرانو د ټاکلو په برخو کې له نیوکو سره مخامخ و او یو ځل خو دا قضیه لویې څارنوالۍ ته هم رسېدلې وه. خو د باد شوي بنسټ مشران دا ټول تورونه ردوي

د سپورټ نړۍ

کرېکټ د ښوونځیو په نصاب کې شاملېږي

د افغانستان د پوهنې وزارت په پام کې لري چې په راتلونکي کال کې کرېکټ د ښوونځیو په تعلیمي نصاب کې ورزیات کړي. دغه هدف ته د رسېدو لپاره د افغانستان د کرېکټ بورډ او د ښوونې وزارت ترمنځ یو تړون هم لاسلیک شوی دی. له شک پرته چې په تعلیمي نصاب کې د کرېکټ ورزیاتول دغې لوبې ته لا ډېر خوان مینه وال ورمات کړي او د دې ترڅنګ بایې ځیني پام وړ او مهم لوبغاړي هم له دغې لارې وموندل شي. په پام کې ده چې کرېکټ له دویم ټولګي نیولې تر دوولسم ټولګي پورې په تعلیمي نصاب کې ورزیات شي. د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته وویل "له دویم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده

کړې ورښودل کېږي، او له شپږم تر دوولسم ټولګي پورې به یې عملي

چمتووالي لپاره د ښوونې وزارت او کرېکټ بورډ څخه ګډه یوه کمېټه جوړه

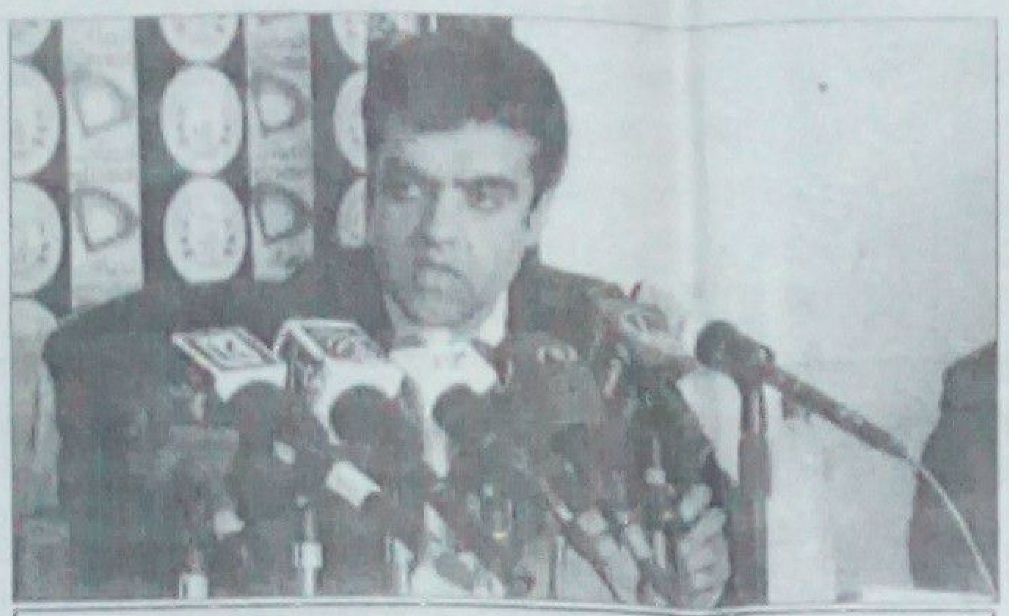

د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته وویل "له دویم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي"

کرېکټ ور ښودل کېږي چې دا د نویو لوبغاړو د موندلو او د روزلو پر او هم نقل کېږي" ښاغلي مراد وویل ډېر ژر به د دغه نوي سپورټي نصاب د

شي، کمېټه به د دغه نوي مضمون لپاره نوي ښوونکي او په کرېکټ پوه کسان پیدا کوي او ځانګړې روزنه به ورکوي نوموړي وویل هیله یې دا ده چې

کرېکټ په راتلونکي تعلیمي کال کې په کابل کې په څېلو ښوونځیو کې تدریس شي او وروسته به بیا نورو ولایتونو ته هم ور وغځول شي. افغان کرېکټ بورډ وايي له دغه کار څخه یې هدف دا دی چې کرېکټ ښوونځیو ته یوسي له دا چې زده کوونکي د کرېکټ لوبې لپاره څېل درسونه پرېږدي او له ښوونځیو د باندې را ووځي که څه هم بایې ډېر وخت له اړتیا وي چې د ښوونځیو په کچه پیاوړي لوبغاړي ترلاسه شي، خو د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد وايي: دوي په لنډ وخت کې د ښوونځیو په کچه د کوم پیاوړي لوبغاړي موندل نغواړي، بلکې هدف یې دا دی چې په راتلونکي یوه دوه لسیزو کې د افغانستان د کرېکټ ملي لوبډله د ښوونځیو له زده کوونکو لوبغاړو جوړه وي. ښاغلي مراد وویل "موږ غواړو چې په راتلونکو نږدې کلونو کې د ښوونځیو په کچه د حمید حسن، محمد نبي، شاپور زدراڼ، نوروز منګل او داسې نورو پیاوړو اوسنیو لوبغاړو په څېر لوبغاړي ولرو، داسې چې کرېکټ یې په افغانستان کې زده کړي وي، له ښوونځیو یې را پیل

کړې وي او بلاخره په ټوله نړۍ د کرېکټ له اړخه د افغانستان تولید وي."

د افغانستان په اوسنۍ ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالۍ پر مهال دغه لوبه زده کړې دي. افغانستان هغه هېواد دی چې په تېره یوه لسیزه کې د کرېکټ په برخه کې د پام وړ حیرانوونکې لاس ته راوړنې لري، افغانانو دوه واره په نړیوالو شل اوریزو سیالیو کې لوبه وکړه او وځلېدل. د دې ترڅنګ یې په ۲۰۰۹ کال کې د کرېکټ د یو ورځنیو نړیوالو لوبو کولو امتیاز هم ترلاسه کړ، افغانستان په ۲۰۱۵ کال کې د کرېکټ یو ورځني نړیوال جام ته د لار موندلو په موخه د راتلونکي اګست میاشت کې نمیبیا ته ځي چې له دغه هېواد سره څېل بخت وازمویي

د افغانستان په اوسنۍ ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالو پر مهال دغه لوبه زده کړې ده

روژه، مسلمانان او د انګلستان مخکښ فوټبال لیګ

دوي لسیزې وړاندې د انګلستان د فوټبال په مخکښه لیګ یا پریمیرشیپ کې بوازې یو مسلمان لوبغاړی و. هغه لوبغاړي نعیم نومېده چې اصلاً د اسپانیا اوسېدونکی و او د لندن په ټاټنهم کلب کې لوبېده. اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له ټولو هېوادونو راغلي دي. د نیوکاسل په لوبډله کې تېر کال دوه مسلمان لوبغاړي ډیمبا با او پیا سیسې لوبېدل که به هر یوه ګول وکړ نو د لوبغالي یوه کونج ته به لاړل او سجده به یې وکړه. چې د لوی څښتن مننه وکړي. دوي دواړه د سېنېګال مسلمانان دي چې یو یې تېر اوس د لندن چلسي کلب ته راغلی دی. ډیمبا با وايي دی د خپل مذهب په باب جدي فکر کوي او هېروړلی یې نه شي پنځه وخته لمونځ او روژه د خپلو فوټبال روزونکو په ګومان چې حتله مسلمان نه دي خورا سخت کار دی. خو د لوبغاړو استعداد دغه روزونکي اړباسي چې څه و نه

وايي او د دوي دین او عادت ورسره ورغمي. مسلمانو لوبغاړو ته کلبونه حلاله ډوډۍ برابروي، د نورو لوبغاړو خلاف دوي ته د لمونځ لپاره ځانګړی ځای جوړوي او د عبادت وخت او ځای هم ورکوي. تر دې وروسته پورې به د لوبې غوره لوبغاړي ته د شرابو نوی بوتل د جایزې په توګه ورکول کېده خو کله چې د عاج ساحل لوبغاړي یحیی توورې د شرابو د بوتل له اخیستلو انکار وکړ نو دغه دود ختم شو. د لوبې غوره لوبغاړي ته اوس... په ۲۰۱۲ کال کې چې د لیورپول کلب یو کپ وګاټه او لوبغاړو له خوښۍ پر یو بل شراب شیندل د ټولو پام شو چې د لوبډلې ډاکټر مسلمان دی له خوښۍ ووت چې د شرابو څاڅکي یې پر جامو و نه لوېږي. د سرخوږۍ له خپره د اعلانونو ده چې د شرابو د شرکتونو او یا د قمار وهلو د ادارو پر اعلان ځیني لوبغاړي خوښ نه دي. ځیني لوبغاړي چې له مذهبي پلوه دا ډول اعلان پر جامه نه

غواړي، هغه کمپس له اغوندي تر همدې خایه کلبونه او لوبغاړي سره خوښ دي خو روژې ستونزه پیدا کړې ده. ځینو ته پوښتنه پیدا شوې چې لوبغاړي دې څرنګه ۱۸ ساعته بې خوړو او اوبو وي او بیا دې هم ۹۰ دقیقې ښه لوبه وکولای شي. ځیني مسلمان لوبغاړي د تمرین پر وخت روژه نیسي او د لوبې پر وخت یې نه نیسي خو نور بیا وايي چې د لوبو په ورځو به یې هم نیسي. د لندن د ارسنل کلب ۲۷ کلن تکره لوبغاړی ابو دیابي چې د فرانسې په ملي لوبډله کې هم لوبه کوي وايي "کلب ته غوره دا ده چې زه روژه و نه نیسم خو زما په نظر خبر دي نو اوس زما د پرېکړې درناوی کوي" ۲۸ کلن ډیمبا با وايي په تېرو کلونو کې د روژې په تږاو ورسره ځیني روزونکي خوښ نه وو خو دی په خپل نظر ټینګ و "هر روزونکي چې به خوښ نه و ما به ورته وویل: ګوره زه به روژه نیسم او بیا به هم ښه لوبه کوم که مې لوبه ښه نه وه مه مې لوبوه" سږ کال روژه داسې وخت پای ته رسېږي چې د انګلستان د مخکښه فوټبال لیګ لوبیز کال به پیلېدا دی ځیني کلبونه اندېښمن دي چې د تمرینونو پر وخت به د دوی مسلمان لوبغاړي به چمتووالی ونه کړي او د لوبیز کال په پیل کې به و نه ځلېږي

اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو راغلي دي

۵۴ کلن افغان پر بایسکل عربستان ته ځي

۵۴ کلن امیر محمد چې په پېړه کې یې پر تورو وېښتو سپین زیات دي، په ونه جګ او یو کلیوال کس دی، سعودي عربستان ته یې پر بایسکل د سفر کولو

امیر محمد له دې سره چې یو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهیسې د کندهار ښار په هوټلونو کې اشپزي هم کوي.

نیت کړی. د کندهار دارغنداب ولسوالۍ اوسېدونکی اوس په ښار کې اوسېږي. او غواړي په دغه کار سره نړۍ ته د سولې پیغام ورسوي. هغه وايي، چې افغانستان په ځانګړي ډول کندهار د ترهګرو، جګړو او نښه يي توکو ځای نه، بلکې د باتورو هوډمنو کسانو ځای ده. نوموړي د خپل دغه اوږده سفر لپاره یو سپورټي بایسکل هم اخیستی. امیر محمد وایي، دی به د

ایران، عراق او کویت له لارې د دوو میاشتو په ترڅ کې سعودي عربستان ته ځان ورسوي چې ده په خپره هره ورځ به ۱۵۰ کیلومتره لاره پر بایسکل ووهي. کله چې سعودي عربستان ته ورسېدم، لومړی به د اسلام د ستر لارښود حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د روضې زیارت وکړم او بیا به نړیوالو ته ووایم چې افغانان شر خوښوونکي نه، بلکې سوله خوښوونکي او امن غواړي. امیر محمد له دې سره چې یو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهیسې د کندهار ښار هوټلونو کې اشپزي هم کوي. هغه وايي، یاد سفر یې له سترو ارمانونو یو دی چې پوره کېدو ته یې یو شمېر کندهاري وکیلانو او دغه ډول د دغه ولایت د سپورټ او بدني روزنې مسولینو اوږه ورکړې. امیر محمد وايي، له دې وړاندې یې د هېواد ټولو ولایتونو ته پر بایسکل سفرونه کړي، او د سفر پر مهال له ډېرو خوږو او ترخو شېبو سره هم مخ شوی دی. په تېرو څو کلونو کې یو شمېر نورو افغانانو هم پر بایسکل یو شمېر هېوادونو ته ورته اوږده سفرونه کړي. خو دا لومړی ځل دی چې تنسا د پاخه عمر یو کس پر بایسکل سعودي عربستان ته د سفر هوډ لري

د پاکستان د کرېکټ لوبډلې ویسټ انډیز ته ماتې ورکړه

په ګیانا کې د پنځو یوه ورځنیو لوبو په ترڅ کې پاکستان خپله لومړۍ لوبه له ویسټ انډیز څخه وګټله

ساده لوبه، چې د یکشنبې په ورځ د منډې او شاهد افریدي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې جوړې کړې د پاکستان ملي لوبډلې د نهو لوبغاړو په سوځېدلو په ۵۰ اوورونو کې د ۲۲۲

منډو هدف وټاکه خو د ویسټ انډیز توپ وهونکي د پاکستان توپ اچوونکو ته ټینګ نشول د دوی ټول لوبغاړي د ۹۸ منډو له جوړولو وروسته وسوځېدل په دې توګه پاکستان دا سیالي په ډېر توپیر وګټله په پای کې د لوبې غوره لوبغاړی شاهد افریدي ونومول شو نوموړي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې وکړې ساده دې وي چې پاکستان به د ویسټ انډیز په دوره څلور نورې یوه ورځنۍ او دوه - دوه شل اوریزې لوبې وکړي

ویسټ انډیز ګیانا په نړیوال لوبغالي کې وشوه، پاکستان خپلې سیالې لوبډلې ته په ستر توپیر ماتې ورکړه چې ویسټ انډیز وګټله او خپلې سیالې لوبډلې، پاکستان، ته یې د توپ وهنې بلنه ورکړه پاکستان په پیل کې څېل لوبغاړي ژر ژر له لاسه ورکړل پاکستان ۴۷ منډې کړې وې چې پنځه لوبغاړي یې سوځېدلي وو، خو مصباح الدین او شاهد افریدي ښه لوبه وکړه دوی د پاکستان د منډو شمېر تر ۱۶۷ پورې ورساوه. د پاکستان د لوبډلې کپتان مصباح الحق په ۱۲۱ توپونو باندې ۵۲

روح الله نیکپا د مکسیکو په سیالیو کې ګډون نه کوي

د لندن او بېجینګ په اولمپیک کې مډال ګټونکي روح الله نیکپا د مکسیکو د تکواندو په نړیوالو سیالیو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. وايي د افغانستان د تکواندو په فدراسیون کې زیاتې ستونزې دي او که همداسې دوام وکړي نو په هیڅ ډول رسمي سیالیو کې برخه نه اخلي. له کابله د بي بي سي خبریال حفیظ الله معروف په رپوټ کې د افغانستان د المپیک ملي کمېټې چارواکو له قوله ویل شوي، چې وايي ښاغلي نیکپا د شخصي لاملونو له کبله په دغو سیالیو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. د بېجینګ او لندن په اولمپیک لوبو کې د افغانستان لپاره د برونزو مډال راوړونکي روح الله نیکپا وايي، له یوې میاشتې راهیسې د افغانستان تکواندو فدراسیون کې حالت سم نه دی او تمرین نه شي کولای که څه هم ښاغلي نیکپا د دغو حالاتو په اړه څه نه وايي، خو له بي بي سي سره یې په خبرو کې د دغه فدراسیون له تو کمېر چلند نه شکایت کاوه او وايي له همدې امله د جولای په پنځلسمه د تکواندو په نړیوالو سیالیو کې چې په مکسیکو کې جوړېدونکي دي، برخه نه اخلي. "یو لړ ستونزې پیدا شوې وې او زما روزونکو له تمرین راکولو لاس اخیستی و. موږ په تمرین کولو کې بې سرپرسته وو دې زما او د نورو لوبغاړو پر روحیه

منفي اغېز کړی و، چې تمرین وکړو او د سیالیو لپاره چمتووالی ونیسو هیله من یم چې نه د کوم ځای یې او نه د کوم ځای یم. یوې خوا ته پرېږدو او ملي فدراسیون ته ملي فکر وکړو" روح الله نیکپا خبرداری ورکوي، که د تکواندو په فدراسیون کې حالت په همدغه ډول روان وي، نو بیا به هیڅ رسمي سیالیو کې برخه وا نخلي. خو د افغانستان د المپیک ملي کمېټې ویاند مجیب الله رحماني په دغو فدراسیونو کې ستونزې نه مني او وايي چې روح الله نیکپا د شخصي ستونزو له امله د مکسیکو په سیالو کې له برخې اخیستو ډډه کړې "روح الله نیکپا په

پښو کې ستونزې لري، دا رنګه غواړي واده وکړي نو نه شي کولای د تکواندو لوبو ته ادامه ورکړي او له همدې امله یې خو ورځې وړاندې خپله استعفا وړاندې کړه. موږ نه غواړو چې د روح الله نیکپا په څېر اتلان لوبه پرېږدي" ښاغلي رحماني وايي، د المپیک ملي کمېټې د افغانستان مډال راوړونکو لوبغاړو ته ډېر امکانات برابر کړي او د ښاغلي نیکپا د ستونزو حل لپاره یې ځانګړې کمېسیون ټاکلی دی. ټاکل شوې په مکسیکو کې د تکواندو نړیوالې لوبې په راتلونکو څلور ورځو کې پیل شي او له افغانستانه هم په دغو لوبو کې اووه لوبغاړي برخه لري

یو لړ ستونزې پیدا شوې وې او زما روزونکو له تمرین راکولو لاس اخیستی و روح الله نیکپا

د افغانستان د کرېکټ بورډ د آسیايي شورا بشپړ غړی شو

د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره د کرېکټ د نړیوالې شورا د دوهمې درجې غړیتوب تر لاسه کولو هیوادونو په نوم لړ کې ګډه شوه. د افغانستان کرېکټ بورډ اداري د ډېرې لنډې مودې په ترڅ کې د کرېکټ نړیوالې شورا غړیتوب ترلاسه کړ چې دغه موفق له ترلاسه کولو وروسته دغه اداره د کرېکټ د آسیايي شورا د بشپړ غړیتوب خاوند شوه. د دغه موفق له ترلاسه کولو وروسته، د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره پر مالي ګټو سربېره له معنوي ګټو هم برخمنه شوه چې د کرېکټ نړیوالې شورا په غونډو او ناستو کې رسمي ونډه، د رایې ورکولو حق او د افغانستان کرېکټ بورډ اداري نظرونو ته د ارزښت ورکول یې له بېلګو څخه دي. په همدې خبري ناسته کې چې د افغانستان د کرېکټ بورډ اداري د مشرتابه له خوا په

کې په لاره اچول شوې وه د افغانستان د کرېکټ بورډ عمومي رئیس او په قبایلي چارو کې د ولسمشر سلاکار وزیر شهزاده مسعود او د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر ډاکټر نورمحمد مراد ونډه درلوده. ښاغلي مراد د رسنیو همکارانو ته له هرڅه د مخه د دوهمې درجې غړیتوب په مادي او معنوي ارزښت خبرې وکړې چې تر هغې

وروسته یې د سفر پر مهال د تړسره شویو غونډو په هکله بشپړ توضیحات ورکړل. سربېره پردې یې د ملي ټولنې کلنۍ لوبډلې لوبغاړو لپاره د تړون لیکونو په هکله هم اړین توضیحات وړاندې کړل او په ټاکلو تړون لیکونو کې یې د درجه بندۍ ارزښت او بلې کولو باندې هم رڼا واچوله. نوموړي د الماتو شپږیزې لوبې په نامه سیالیو چې د ژر کولو

تندارچیانو په شور او ماړو بدرګه کېدې یادونه وکړه. ښاغلي مراد د کرېکټ بورډ د کار کوونکو ورتیاوو ته پروګرامونو په هکله بشپړ توضیحات ورکړل او یاده یې کړه چې موږ توانېدلي یو په لومړي ځل د ویښتو انالیسټ کورس په لاره واچوو چې د دوهمې درجې ۱۰ روزونکو یکې ونډه درلوده. همدارنګه د روزونې د دوهمې درجې او لومړۍ درجې کورسونه او اوس مهال په عمان کې د ۶ ملي لوبغاړانو لپاره د دوهمې درجې لوبغاړي کورسونه د سیمې په کچه بې ساري فعالیتونه دي. ښاغلي مراد د نمیبیا او په سینګاپور کې د ایمرجنګ سیالیو لپاره د ملي لوبډلې چمتووالي او د لوبډلې لپاره د لوبغاړو ټاکنې په اړه هم اړین معلومات وړاندې کړل. د ناستې په ترڅ کې د افغانستان کرېکټ بورډ اجرائیوي رئیس ډاکټر نور محمد مراد د رسنیو همکارانو ټولو پوښتنو ته د قناعت وړ ځوابونه ورکړل

رسنۍ او په ټولنه کې د هغو رول

رسنۍ، ټولنیزو اړیکو ته وده ورکولو وسیلې دي چې دجامعې دمختلفو قشرونو ترمنځ اړیکې ټینګوي او په لیرې کې دراز راز او پېلابېلو انکشافاتو، اکتشافاتو، اختراعاتو او نورو پېښو په اړه دخلکو ذهنونه او خبراوي له پاره زمينه برابروي.

رسنۍ هغه وسیلې دي چې دجامعې دعامو او خاصو خلکو ترمنځ اړیکې ټینګوي په بل عبارت رسنۍ هغه تفریحي وسیلې دي چې دټولنې ټول قشرونه پرمختګ ته ترغیب کوي درسنیو دندې

رسنۍ په ټوله ټولنه کې ډېرې دندې ترسره کوي چې له هغو څخه کولای شو یو څو یې په لاندې توګه دېلګې په ډول راوړو

۱- د معلوماتو وړاندې کول: رسنۍ هغه وسیلې دي چې خلک په ډېره چټکۍ ډول له پېښو څخه خبروي یعنې رسنۍ کولای شي په لږه وخت کې په زرګونو او آن په میلیونونو خلکو ته معلومات ورسوي

۲- ښه پېژندګلوي: رسنۍ ډېره چټکه پېژندګلوي ترلاسه کړي او وسیلې دي چې کولای شي په عام ډول خلکو ته زده کړه ورکړي او ټول هغه کسان چې له رسنیو سره مخه لري له دغې زده کړې څخه برخمن شي

۳- رسنۍ تفریح او سرګرمي له پاره ټولو ته ښې وسیلې دي. رسنۍ کولای شي چې خلک وخندوي او دهغوی په شونډو موسکا خوره کړي خو داخندول یوازې خندول نه دي بلکې یو پیغام هم لري یعنې رسنۍ باید دخندوونکو برخو تر څنګ کومېډي برخه هم ولري ترڅو وکولای شي چې دټولنې ستونزې په یو ډول سره وڅېړي او خلک لرې باخبر کړي او پوره هڅوي سره ارتباط لري او همدارنګه ذهن يې خلاص ته...

ګه ترې واخلي

۴- مشوره ورکول: داسې رسنۍ هم موجودې دي چې دمختلفو وسیلو په واسطه خلک ته هغوی سره اړیکې ټینګوي او له هغوی څخه مختلف ډول مشورې غواړي. داکار یې له دې چې دمخاطب وخت او پیسې مصرف شي ترسره کېږي. دادرسنیو ارزښتو زه پوري دنده ده همدارنګه دي چې دخلکو په ژبې، کلتور، فرهنګ او عاداتو کې بدلون راولي. خو باید متوجه واوسو چې په اسلامي ټولنو کې دا تشویق او بدلون داسلام دمبارک دین له لارښوونو سره سم وي. همدارنګه باید دهېواد داساسي قانون او درسنیو دقانون له موادو سره ټکر ونه کړي دهاروند لاسول په اند رسنۍ دا درې مهمې دندې لري

۱- دچاپېریال څارنه چې دا درسنیو خبري برخه ده.

۲- ټولنیز پیوستون چې تفسیري او لارښودي نقش لري

۳- دفرهنګي میراث انتقال په دې برخه کې رسنۍ تعلیمي نقش لري

رسنۍ دیوې ټولنې دفرهنګ په پرمختګ کې مهم نقش او په ننني عصر کې دهرې ټولنې دپرمختګ محور ګڼل کېږي. هغوی کولای شي چې دلګ کارکوونکو ،فکرکوونکو فرهنګ ،نظم او حساب ورکوونکو فرهنګ او داسې نور رواج کړي. ډېری وختونه په دې اند دي چې دیوې ټولنې پرمختګ او عصري کېدل په رسنیو پورې اړه لري او له رسنیو څخه پرته غیرممکن دي. خکه رسنۍ دي چې خلکو ته فکرورکوي البته دا په هغه صورت کې ممکنه ده چې له رسنیو څخه په رښتینې اودقیق ډول سره استفاده وشي. خو که چیرې له رسنیو څخه په غیر اګاهانه ډول استفاده وشي او ونشي کولای چې په صحیح ډول په ټولنه کې شته ستونزې درک کړي نو بیا حالت کې به چې په ټولنه باندې ناوړه منفي اغېز اودې پرځای چې خپل فرهنګ نورو ته صادر کړي پردي فرهنګونه به خپلې ټولنې ته راوارد کړي په عمومي توګه ویلای شو که چیرې رسنۍ خپل فرهنګ په ټولنه کې تبلیغ نکړي نو په حتمي ډول دپردیو افکاراوفرهنګ په دهغو ځای ناستې شي نو ضروري ده چې ټله یېزي رسنۍ خپل فرهنګ په په ډول سره معرفي او خلکو ته یې تبلیغ کړي

عبدالرحمن ثاقب
دژورنالیزم پوهنځی

کتاب «یک قرن در تاریخ و افسانه» زیور چاپ یافت

حیات الله حلیم

شش دهه بوده وپیرامون روایاتی قبلی ها حقائق استعماری توسط خود افشا گردیده و از سلطنت طرد گردید. رویهمرفته دوره حبیب الله کلکانی و شخصیت موصوف ، به حیث یک ... وسنی پا اصل و ساده نوع سجل گردیده و به تعقیب آن سلطنت محمد نادر خان به حیث ستمگر و اراده ... ثبت وسجل گردیده و به راستی هم این شخص بود که با مهارت خاص حبیب الله کلکانی را از اینکه قدرت به دور انداخت و شان وشوکت خاندان محمد زایی را از سر احیا نمود . بعد به سلطنت محمد ظاهرشا اشاره شده که زمامداری او تا زمانی به توپه تحت سایه صدارت کاکای خود سپری گردیده . اشاره شده و معلومات کافی بدسترس خوانندها قرار داده است . دوران ریاست جمهوری سردار محمد داود خان به حیث اولین رئیس جمهور افغانستان تشریح و معلومات کامل درمورد شهادت مظلومانه خود و فامیلش داده شده است . آمدن دوران کمونست ها و آغاز صفحه های جهاد مردم افغانستان مباحث دیگریست که در لا بلای اوراق این تاریخ گنجانیده شده است. جالب تر ازآن که در بخش پایانی کتاب تمام محتویات کتاب تحت عنوان، در سیمای صد سال دملی همفکت کوهسار، تمام موضوعات کتاب ارزیابی گردیده و تشریحات کوتا بالای عناوین مندرجه کتاب صورت گرفته است که مفهوم کامل را رسانده میتواند به وضاحت به نظر میرسد. تاریخ «یک قرن در تاریخ و افسانه» که در ۵۵۵ صفحه به زبان دری به تیراژ یک هزار جلد در ماه جاری شرف چاپ یافته از جمله تاریخ هایی که سیر حوادث از زمان عبدالرحمن خان تا اکنون با تحلیل همه جانبه و استنباط کاملا علمی و اصولی درج گردیده و ما از دربار خداوند ج اتجا داریم که نگارنده کتاب محترم عمرزی صاحب بتواند به تالیف همچو اثر علمی مفید دیگر نیز فایق اید

این حقیقت است که مورخ مذکور هرگز زیر اثیر این و آن فرقه و تمام مسایل را بدون هراس برشته تحریر اورده که مصداق این ادعای ما نگارش او در مورد زمام داری عبدالرحمن خان که به حیث امیر مستبد توانسته ، انرا سجل نموده که این تحلیل نه تنها از مصطفی عمرزی میباشد بلکي سورخین حقا خر به قول متفق علیه عبد الرحمن خان را شاه مستبد خونریز ووابسته به حلقات استعماری عنوان نموده

است یک قرن در تاریخ و افسانه اکاپست که حوادث صد سال اخیر دران سجل است یعني فشرده از رویداد های زمان عبدالرحمن خان تا زمان ریاست جمهوري حامد کرزي دران ثبت سجل شده ونیز فراتر ازآن مخزن معلومات جدید و بي طرف میباشد که خواننده را از زوایای مختلف به عملکرد های حکمروایان قبلي این مرزو بوم اشنا میسازد. طوریکه قبلاً گفته شد در صفحات این تاریخ درګام نخست بالای دوران استبدادي عبدالرحمن خان روشني انداخته شده وسپس سلطنت و شخصیت امیر حبیب الله خان به حیث یک شاه ،خوشگذران و عیاش ، عنوان گردیده که تاریخ های دیگر نیز به چنین خواص امیر موصوف گواهي داده است. سلطنت امیر امان الله خان به عنوان یک شخصیت ،شیفته ملت و سر زمین، عنوان گردیده است که شاه امان الله خان واقعاً محصل استقلال افغا

سخن هویدا وبرهن است که تاریخ آینه عملکرد انسان های ما قبل و ما بعد میباشد .بخصوص آینه عملکرد های آنعده اشخاص که در بخشي زمام امور یک کشور را به حیث امپراطور ، پادشاه، صدراعظم ویا رئیس جمهور اعمال نموده باشد . پس تاریخ است که عملکردهایش برای قضاوت بعدي ها در صفحات خود تسجیل مینماید . بشرط انکه نگارنده و مورخ شخص منصف ، واقع بین و دور اندیش باشد و در تسجیل عملکرد های اشخاص فوق و حوادث دیگري که در زمام داري او در کشور مطبوعش رخ میدهد به گونه بي طرف ثبت وسجل نماید . طوریکه قبلا اشاره شد تاریخ آینه عملکرد زمامداران است این یک حقیقت روشن است ازینرو مورخ نباید در ثبت سجل وقایع هراس داشته باشد ونه هم از بیم گفتاري این و آن حقایق را کتمان نماید اگر تحت چنین شرایط قرار میگیرد بهتر است که قلم را در جیب بگذارد . به هرصورت نگارنده جوان با استعداد و بي هراس کشور ما مصطفی عمرزي در سلسله چاپ اثر قبلي خود اینک کتاب دیگري بنام «یک قرن در تاریخ و افسانه» دربن اواخر نوشته که بتازه گي شرف چاپ یافته است . نگارنده حتي الوسع سعي وکوشش نموده که عملکرد های خاندان (امرا) محمد زایي سلطنت محمد ظاهرشا و پدرش نادرخان ، دوران کمونست ها وحوادث خونبار ووحشت زای این دوره استیلای روسها که خلاف تمام موازین ملي و بین المللي بالاي خاک ما حمله ورشدند و سرانجام دوره مجاهدین با اعمال عملکردهایش تا زمان دوره ریاست جمهوري حامد کرزي بشکل بي طرف وواقعي ان در اوراق تاریخ خود سجل نموده است واگر از حق چشم پوشي نشود خوشبختانه که نویسنده از طرز تاریخ نگاري کاملا معیاري کارگرفته و مثل مورخین حسابي کشور ما تمام رمز های تاریخ نویسي را دران رعایت نموده است منطقي که در ان بکار رفته است گویای

هر افغان باید د فساد پر ضد کلکه مبارزه وکړي

افغان دولت په دې هڅه او هاند کې دی چې د ۴۵۰۰ مې ګڼې فرمان له مخې فساد په قطعي ډول له منځه یوسي او جرړې یې شنډې او وچې کړي چې په مرسته یې ټول افغانان دهغې ناوړې پدیدې له شر څخه خلاص او وژغورل شي او له دې لارې په پوره صداقت او شفافیت سره د ژوندانه په ټولو اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي، سیاسي او نورو ډګرونو کې د پرمختګ له پاره زمینه برابره شي. افغان حکومت دا خپله اصلي او مهمه دنده بولي چې له فساد سره په کلکه مبارزه وکړي او په دې برخه کې ۴۵ مه ګڼه فرمان ته د عمل جامه ور واغوندي. فساد د دولت اړیکې له خلکو سره کمزورې کوي او ترمنځ یې فاصله او بې باوري زیاتوي. د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي ټولو

اړوندو دولتي ادارو ته دنده سپارلې ده چې په خپلو ادارو کې سمون راولي او فساد له منځ یوسي ددغه ۴۵ مه ګڼه فرمان له صادرېدو تراوسه پوره نهه میاشتې تېرېږي چې بلې کولو ته وړاندې شوې دي، خو له بده مرغه په ادارو کې فسادونه لاپېچي له منځه نه دي وړل شوي او د خلکو زیاتې اندېښنې یې راپارولي دي د ولسي جرګې ځینو غړو هم په اړوندو ادارو کې د فسادونو شتون ته ګوته نیولې او ویلي یې دي چې باید په ټینه شي، ودې نیول شي او د سختې جزا له پاره دې د قانون منګولو ته وسپارل شي چې د نورو فاسدو او فاسقو عناصرو د پند او عبرت لامل هم شي او په دې توګه له هېواده د فساد د نړولو او ناوړې پدیدې تغریبخې نولې شي په

هېواد کې د فساد په برخه کې زیاتې دنبوري کېږي چې ګڼې په افغانستان کې د فساد پر ضد هېڅ مبارزه نه ده شوې او نه کېږي حال دا چې افغان دولت په هېواد کې له فساد سره د مبارزې له پاره له یوولو څخه زیاتې خپلواکې اداري او موسسې جوړې کړې او له فساد سره د مبارزې له پاره یې ګومارلي دي. له اداري فساد سره د مبارزې د عالي ادارې د رئیس عزیزالله لودین په وینا دغې اداري تېر کال د اختلاس او اداري فساد زرګونه دوسیې لوېې څارنوالۍ ته لېږلې دي. په دې دوسیو کې داسې دوسیې هم شته چې د دولت په لوړ رتبه مامورینو پورې تړاو لري. نوموړي له لویې څارنوالۍ څخه غوښتي چې دا دوسیې ډېر ژر په پوره جدیت تر څېړنې لاندې ونیسي او له دې لارې دي قانع او فاسق لوړ رتبه کارکوونکي بربنډ او پر جزا دې ورسوي. لودین له ځینو دولتي ادارو څخه داګیله هم کړې ده چې په فسادونو کې د ښکېلو کسانو د دوسیو د څېړلو په برخه کې صادقانه مرسته نه کوي او د دوسیو په څېړلو کې له ځنډ څخه کار اخلي. وړاندیز دادی چې اړوندې عدلي او قضایي اداري باید لومړی له فاسدو او فاسقو عناصرو څخه پاکې او ځانې شي او پر ځای دې صادق او مخلص کسان پر دندو وګومارل شي او هر افغان هڅه او هاند وکړي چې د فساد پر ضد مبارزه خپله ملي او دیني وجیبه وبولي او له دې لارې افغاني ټولنه له فسادونو پاکه کړي

مطیع الله شهاب دکابل پوهنتون
د ژورنالیزم پوهنځي د دریم ټولګي محصل

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل...

د انسانانو په مادي او معنوي غوښتنو او ددې غوښتنو په توازن او بیا د تصوف په اړتیا خبرې شوې او ورپسې د پښتون قوم د زرګونو کلونو قدامت ته نغوته شوې او دعوی په ترغونو معتقداتو خبري شوې، د پښتو په پیري او مریدي، غرېدلی، د روښانیانو مبارزې یې یادې کړې، بیایي د تصوف تعریف کړی، په وحدت الوجود یې خبرې کړي، په پښتو ادب کې یې په تصوف رڼا اچولې، ته روښانیانو نه رحمان بابا او عبدالقادر خټک ته را رسېدلی او بیا یې په شلمه پېړۍ کې د تصوف څېره ښودلې اود حمزه بابا پر تصوف غږېدلی او له همدې سره دا بحث را نغاړي.

۵ د غزل کره وزه د دې اثر بل سرلیک دی، چې له اکبر زمینداوري نه یې را خېرې او دغزل فني خوا او توازنات بیانوي او هم د نوي غزل نوښتونو ته نغوته کوي او د بحث په پای کې د غزل پر موضوع او منځپانګه غږېږي.

۶«د پښتو غزل کې رواني اړخونه» د دې اثر بل سرلیک دی، چې د غزل د اروایوهنې له پلوه د بېلابېلو اروایوهانو له نظره خبرې او بیا په پښتو غزل کې د دې نظریو ثبوت کوي.

۷« غزلګو شاعر څوک دی؟» دا د لیکوال بل بحث دی، چې د غزلبول او نظم ویونکي شاعر ترمنځ کرښه باسي او هغه شاعر چې هم غزل لیکي او هم نظم نو کوم لوري ته یې چېږې په ډرنه وي او په کومه برخه کې چې مهارت او تشخص ولري، هغه نوم پرې پرېږدي.

۸ د کتاب بل سرلیک «د پښتو غزل راتلونکې» دی، چې د ځوانو غزل لیکونکو لپاره شعري لارښوونې لري.

د ځوان لیکوال، خلاند لیکوال، دا زمانې د نویو غوښتنو او د پښتو غزل د نویو پراوونو په کچ مچ کوښو ولاړ دی او د نوي غزل له خبري له پلوه پوره ته کوي، چې زه ددې کار ستاینه وکړم، خو ورسره خو ورې یادونې لرم.

د کتاب لومړی سرلیک «تخلیقي کمیت...» ته خنګه چې لیکوال هم یادونه کړې، له دې کتاب سره ډېر تړاو نه لري او یوه عمومي خبره ده او کوم مسائل چې دې هڅه بیانوي، نه یوازې د غزل د تخلیق لاسونه ته اړې بلکې دا موانل نوې غزل ته نوې تحرک او خوځښت هم ورکولای او د

غزل د نوښت لپاره نوې زمینه برابرولای شي، لو که په کتاب کې له وې هم ډېر اثر پرې نه غورځوي.

د کتاب دوهم سرلیک «تصوف او پښتو غزل» یوه ضروري خبره ده، ځکه تصوف او مینه د غزل اروا ده چې ښکلا هم ورېښني او رنګونه هم او په پښتو او آن نوله ختیځه شاعرۍ کې ډېر ارزښت او اهمیت لري او خلاند صاحب یې هم تر ډېره حده له عهدي وتلی دی.

د کتاب دریم سرلیک د غزل کره وزه د نویو خوالانو لپاره لارښوده خبره ده، چې د غزل د بڼې او جوړښت او د موضوع او منځپانګې په اړخونو او تناسب غږېدلی دی.

«پښتو غزل کې رواني اړخونه» هم نه بحث دی او د اروایوهنې د بهرنیو عالمانو ویناوې یادې شوې او بیا یې په پښتو شاعرۍ کې له رواني اړخ سره سم موضوعات یاد کړي دي د کتاب بل بحث غزلګو شاعر یانې څوک؟ هم مهم بحث دی، خو لږ څه نور وضاحت هم غواړي چې زه یې دلته په لنډیز سره کوم. په پخوا وختونو کې نظم د شعر مقابل لوري و، نظم په منظوم کلام و. چې د یوې موضوع دبیانولو لپاره به ویل کېده، ژبنی معیار او پوخ جوړښت به یې درلود، خو شعریت به په کې نه و، په نظم کې به ناظمانو دیني لارښوونې، اخلاقي بندونه، طبي او نور موضوعات بیانول او روزنیز هدف به یې درلود، چې خلکو به یادول هم او د اړتیا پروخت به یې استناد پرې کاوه، داسې کسان هم وو چې هم به یې شعرونه ویل او هم به یې نظمونه جوړول لکه خوشحال بابا چې نوی دیوان لري را پاتې دی او هم یې ګڼ روزنیز نظمونه ویلي دي، لکه فضلنامه، طب نامه، اخلاقنامه، فالنامه، بازنامه او نور او په شعوري ډول یې خپله شاعري او نظمونه سره بېل کړي او په فضلنامه کې یې د دې ډول نظمونو جوړښت داسې ښودلی.

دا سې کال چې د غضد دی یو کتاب مې په نمد دی

چې یې لوی بنیاد کېښودم یو یادګار په جهان پرېږدم

ساده نظم یې دغه یې اشکاله یې نفه

په ضعف نحو ویلی تکلف ځنې وتلی

چې اسان په پوهول وي مختصر کښلی په

چې، هر څوک ورته وګوري نېک عمل ونه وخوري

خو په شلمه پېړۍ کې چې شعري قالبونه مات شول، د یې شعرپه نظم موضوع پر خپل ځای پاتې شوه او روزنیز کتابونه په نثر ونیکل شول، دا وخت د شعر نور ټول اصناف نظم وبلل شول او غزل د نظم په مقابل کې ودرېده او په دې ترتیب شعر په نظم او غزل ووېشل شو

همدا وخت وکوم شاعر چې ښې غزلې ویلې هغه غزلبول شاعر وبلل شو او چاچې په نظمونه ویل، هغو ته د نظم د شاعر نوم ورکړل شو، چې ځانګړي خلاند په بحث پر ي کړي، خو دا چې وایي: نظم هغه کلام دی چې وزن او قافیه ولري: دا تعریف سم نه دی. ځکه په شلمه پېړۍ کې ازاد نظمونه هم را منځته شول، چې هغه نش وزن لري نور د قافیې او ردیف نه بندونو نه آزاد وي همدا راز دي لیکي:« مرثیه ته څوک قصیده نه شي ویلی او قصیدې ته مرثیه نه شي ویلی.» دا هم سمه نه ده، ځکه قصیده د ادب په شکلي وېش کې راځي او د شاعرۍ یو ژانر دی، خو مرثیه د ادب موضوعي برخه ده اود موضوعاتو په وېش کې راځي، نو ځکه قصیده او مرثیه تناقض نه سره لري، بلکې په قصیدو کې ډېرې زیاتې مرثیې ویلې شوې، چې د شیخ اسعد سوري قصیده چې د غوري پاچا امیر محمد سوري په مړینه کې یې زړګانه پخوا ویلې او په دې مطلع پیلېږي

د فلک له چارو څه وکړم کوکار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار
ډېره په نمونه نه او را وروسته هم دا کار شوی دی.

شاغلي خلاند یوازې هغه شعرونه غزل بولي چې هر بیت یې ځانته خلاص مفهوم ولري: خو که تسلسل په کې وي هغه غزل نه نظم بولي، خو حقیقت دا دی چې اوس هم منفردې او مسلسلې غزلې دواړې شته او شاعران یې په شوه تازګي او ښکلي وایي او د تغزل ښکلاوې په کې خلېږي البته غزل نما نظم هغه شعر ته ویل کېږي« که د پخوانیو شاعرانو وي یاد لوستو» چې یوازې نه یې د غزل وي یانې مطلع او مطلع ولري او د بېتونو یې لومړی، مسرې، آزادې او دوهمه د مطلع په قافیه وي، دا ډول نو تغزل غزلېږي ښکلي او ښکلاوې ونه لري

نور لوګران خلاند د نظم او غزل په ځانګړنو په او موږ بحث کړی - عالا هم یې د حمزه بابا د غزل بحث په څېړلی دی.

تر دې وروسته د کتاب اصلي بحث او څېړلې ته را رسېږو چې هغه «د شلمې پېړۍ پښتو غزل په نویو پړاوونو کې دی.» دا ډېر د پام وړ بحث دی او تر لمهیدو وروسته یې د شلمې پېړۍ د پښتو غزل ځانګړتیاوې او نوښتونه څېړلي او د غزل د مطرح شاعرانو غزلونه بحث کړي دي زه یوازې د دې څېړلې په باب کې لږ اختلاف ورسره لرم. ځکه ده یو شاعر یاد کړی او بیا یې د هغه د غزل ښکلاوې او ځانګړتیاوې شمېرلي دي، چې دا کار د ده څېړلې ته دلا کړې په ورکړي، لو که دا کار یې په دې ډول کړی وای چې د شلمې پېړۍ د غزل ځانګړتیاوې او نوښتونه یې یو په یو شمېرلي وای او بیا یې د هغو شاعران یاد کړي وای چې دا ښکلاوې او نوښتونه یې پنځولي، په دې ترتیب به د غزلو تحولات یو...یو شمېرل شوي او د هر تحول او بدلون رامنځته کوونکي به د بېلابېلو نوښتونو ډلي او لارویان بېل شوي وای.مثلا که ده ټېکلي وای چې د شلمې پېړۍ په غزل کې نوي سمبولونه دود شول چې له هغه نه یو هم پښتونولي وه، په دې کې حمزه بابا ولي محمد طوفان، احمل خټک او ... مخکښان وو یا دا وخت په غزل کې رومانیت غزولي وکړي چې اشرف مفتون، یونس خلیل او نورو یې په پالنه وکړه او داسې نور دا به په ترتیب کې که خلاند صاحب یې ومنی وروستي بحث د پښتو غزل رنګلونکي ده چې ځوان غزلبول شاعر ته ښې خوږې او پخې لارښوونې لري، خو خبره داده چې شاعر لارښوونې نه اوري، هغه خپل شعر وایي او له کله کله یې نوښتونه ټبري وي، هغه ادب شېرونکي، وا پرسېره کوي او اندوي بسې، یعني اول شعر پخول کېږي او بیا ورو ستنه نه هغه نه قوانین او قواعد استخراجېږي او ادبي نوښتونو یې شمېرل کېږي نور نو دا اثر زما له نظره د ځوان غزل په باب نوی او له نوښته ډک اثر دی. نه خوانانو سره ډېره مرسته کوي او د غزل اړه خمکه نوې زیاتوي اړتیاوي. زه خلاند صاحب ته مبارکي ورکوم چې اول یې ضروري ګام او د ادب مینه وال یې په غور لوستني ته را بولم. په درنښت

افغان اعلانات

شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره در حلقه چاه لولری به عمق 150 معه نصب پایپ وفلتر ان به طور مکمل غرض داوطلبی قرارداد می دهد شرکت های که خواهش قرارداد اجرا داشته باشند ازنشراعلان الی یک هفته افرها را از شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره یا به شماره هـای 0773723511 – 077784034 – 0771104350 دریافت کرده میتوانند وخود شان ازنشراعلان الی یک هفته افرها را دو باره به شورای انکشافی قریه ده عربان بسپارند.

◆◆◆◆

مدیریت اراضی ولسوالی سروبی موازی 625 مترمربع زمین بلند ابه بکر دولتی واقع کچ شیرخان را برای مدت پنج سال به اجاره میدهد اشخاص وافرادی که خواهش اجاره گرفتن انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز به مدیریت اراضی ولسوالی سروبی مراجعه نمایند.

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی درسال 1392 بتعداد 500 پایه چوکی سه نفری را قرارداد مینماید.

داوطلبان علاقمندان واجد شرایط می توانند معلومات بیشتر را از ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه اخذ وبرای دریافت شرطنامه بعد ازنشراعلان الی ختم میعاد بیست ویک روز کاری مراجعه نماید افرهایک روز قبل ازتاریخ ضرب الاجل تسلیم داده میشود جلسه افرگشائی به روز بیست ودوم دایر میگردد واز داوطلبان دارای اهلیت و واجد شرایط دعوت به عمل می اید تا افر های سربسته خویش را مطابق شرایط به لسان های دری پشتو برای اکمال پروژه متذکره ارایه نماید.

روش تدارکات باز داخلی افرها مطابق زمان ضرب الاجل که درج شرطنامه می باشد الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 7 تسلیم داده میشود وافرهای دیر رسیده بعد از ختم ضرب الاجل پذیرفته نمی شود. تضمین افر مبلغ 300000- افغانی ویا معادل ان تضمین بانکی شرایط برای اهلیت تهیه اسناد تخنیکی مالی وقانونی می باشد

◆◆◆◆

ریاست معارف شهرکابل به ترمیم و رنګمالی لیسه های میرویس هوتکی ونسوان ذبیحا طبق احجام کاری انجنیران انکشاف تعمیرات ضرورت دارد شرکت های ساختمانی که خواهش داوطلبی انرا داشته باشند درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات واقع سرای غزنی کارته چهار سپرده شرطنامه را ملاحظه تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست معارف ولایت کابل ازبودجه کمکی بانک جهانی ترمیم 20 پروژه در چهار ولسوالی ولایت کابل را به اساس داوطلبی باز داخلی وقانون تدارکات ملی قرارداد مینماید. ازشرکت های ساختمانی واجد شرایط دعوت بعمل میاید تا اسناد داوطلبی را دربدل 1000 افغانی پول غیرقابل بازگشت الی یک روز قبل از افرگشائی ازریاست معارف کابل واقع خوشحال خان مینه بدست اورند. افرگشایی پروژه مذکور 21 روز کاری بعد ازنشراعلان ساعت ده قبل ازظهر درریاست معارف تدویر یافته افرهای دیررسیده والترنیتی پذیرفته نمی شود شرطنامه را ملاحظه نموده تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

نثاراحمد دوباب هنگر مخروبه تصدی که روز موازی 10375 مترمربع زمین ملکیت ریاست عمومی تصدی ارزاق در پارک های صنعتی پلچرخی میباشد به شرط ترمیم رایگان از پول شخصی شان بدون مطالبه مصرف برای مدت سه سال به کرایه ماهانه مبلغ چهل هزار افغانی قبول دار شده است موسسات واشخاصی که به جایداد فوق ضرورت داشته کرایه بیشتر بپردازد درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست وپنج روز به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست ارزاق واقع جوار سیلوی مرکز سپرده خود شان به روز مزایده حاضر شوند شرطنامه را ملاحظه کرده میتوانند تضمین اخذ میگردد.

◆◆◆◆

امریت ثبت اسناد و وثایق حوزه دوم به اطلاع اشخاص افراد مراجع ذیربط میرساند که سید محمد میوند علومی ولد عبدالعلی به اندازه 347 مترمربع زمین را که واقع قلعه فتح الله خان میباشد ذوانیدی ترتیب می نماید درصورتی که بالای مذکور یا جایداد شان کدام ادعا داشته باشند ازنشراعلان الی یکماه به امریت ثبت اسناد ووثایق حوزه دوم اطلاع دهند درغیران حق شکایت را نخواهند داشت.

◆◆◆◆

ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل به اطلاع محمد برات ولد مراد علی مسکونه ناحیه ششم کابل میرساند تاجهت دعوی حقوقی وحیده بنت مسجدی به ارتباط نصب یک دربند حویلی واقع ناحیه ششم کابل ازنشراعلان الی بیست روز به ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل حاضرشود درغیران فیصله غیابی صورت میگیرد وانگاه حق شکایت را نخواهد داشت

◆◆◆◆

ریاست فواید عامه ولایت لوگر درنظر دارد تا جغل اندازی واعمار دیوار استنادی سرک خامه قلعه سیدان پنجکهای که از اثر ماین تخریب گردیده درمسیر سرک عمومی کابل لوگر خطوط سرک عمومی کابل لوگر نصب علایم ترافیکی در شاهراه عمومی و ولسوالی ها را به قرارداد میدهد اشخاصی که خواهش قرارداد انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به امریت فواید عامه ولایت لوگر مراجعه نمایند شرطنامه را ملاحظه کرده تضمینات اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی امورات حفظ ومراقبت جنراتور شفاخانه شهید سردار محمد داود خان شفاخانه نمبر 2 ریاست ساختمانی روابط خارجه کادر ویرسونل تصدی مسلخ کلوپ عسکری مدیریت ملبوسات وریاست لوژستیک عینیات و سترددرستیز را درسال 1392 قرارداد مینماید داوطلبان علاقمند واجد شرایط ازتاریخ نشراعلان الی ختم 21 روز کاری میتوانند با درخواست خویش بریاست اکمال وخریداری واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه مراجعه شرطنامه ومشخصات را اخذ افرها یک روز قبل از جلسه افرگشائی اخذ وجلسه به شکل داوطلبی باز وپاکت سربسته به روز 22 دایر میگردد افرها مطابق ضرب الاجل زمانی که درج شرطنامه مشخص گردیده الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 114 تسلیم داده میشود افرهای دیررسیده بعد از ختم ضرب الاجل زمانی پذیرفته نمی شود. روش تدارکات داوطلبی باز داخلی تضمین افرمبلغ 400000- افغانی نقدا ویا بشکل بانک گرنتی به یکی از لسان های رسمی کشور دری یا پشتو اخذ میگردد

HEWAD DAILY

هیواد

ورځپاڼه

د ۱۳۹۲ ل د چنګاښ ۲۶ مه د ۱۴۳۴ ق د رمضان المبارک ۸ مه د 17/7/2013

چارشنبه	پیشلمي	۳:۱۱	روژه ماتي	۷:۱۴
پنجشنبه	پیشلمي	۳:۱۲	روژه ماتي	۷:۱۴

د بهرنیو اسعارو په مقابل کې د افغانۍ بیه

کابل د شهزاده سرای د صرافانو د رییس د معلوماتو له مخې پرون له غرمې مخکې د بهرنیو پیسو په مقابل کې د افغانۍ ارزښت په دې ډول و

هوا حالات

ښار	ورځ	حالت		
کابل	چارشنبه	لمر	لوړه 30°C	ټیټه 17°C
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 35°C	ټیټه 17°C
لوړه	چارشنبه	لمر	لوړه 37°C	ټیټه 19°C
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 38°C	ټیټه 20°C
پېښور	چارشنبه	تندر او باران	لوړه 33°C	ټیټه 28°C
//	پنجشنبه	تېز باران	لوړه 36°C	ټیټه 28°C

افغانستان د نړیوالو رسنیو په هنداره کې

«د طالبانو مشران هم نه پوهیږي چې څه روان دي»

امریکايي، والسټریټ ژورنال ورځپاڼه په افغانستان کې د سولې په اړه په یوه مطلب کې لیکلي، له یوې خوا طالبانو په قطر کې د سولې د خبرو لپاره سیاسي دفتر پرانیست، دا هغه زیاتي شوې، چې د هیواد جګړه به چې یوه لېسیزه پېړۍ اوښتې، له خبرو اترو له لارې پای ته ورسیږي، خو دغه هیلې ډېر ژر ورسته لړې چې افغان ولسمشر حامد کرزي سخت غبرګون ښودلی رامخته شو. کرزي د طالبانو له لوري د اسلامي امارت د بیرغ او چوپړو او لوحې لګولو پر وړاندې د اعتراض په توګه د سولې په خبرو کې د خپل حکومت د ګډون د نه ګډون خبره وکړه. د والسټریټ ژورنال په وینا، له هغه مهال راهیسې په دوحه کې د طالبانو قومندان هم ورته خبره کړې او ویلي یې چې، که موږ غواړو سوله وکړو، نو د څه لپاره جنګیږو. برېتانوی ټایمز ورځپاڼې بیا د افغانستان د بیارغونې په اړه په یوه مطلب کې لیکلي، امریکا د خپلې نړیوالې پراختیایي اداري «یو اېس اېډ» له لارې غوښتل د سړک جوړولو د هغې مهمې پروژې په عملي کولو سره د خلکو زړونه لاس ته راوړي چې؛ ګردېز له خوست سره نښلوي او د حقاني شبکې د قدرت د مرکز غزیږي. خو شپږ کاله وروسته چې د دغې پروژې لګښت درې چنده زیات شوی او ۲۳۰ میلیونه ډالرو ته رسېدلی، تراوسه یې بولخې څه باندې له دریو یوه برخه بشپړه شوې ده. د ورځپاڼې په وینا، په افغانستان کې اداري فساد او د لوېدیځ ...

The Times
Move over crafts, this summer camp is high-tech

THE WALL STREET JOURNAL

د ټانکرو چلوونکي د کابل...

سوداګر دې تر دوو نورو میاشتو پورې له ترکمنستانه...

خادم الحرمین الشریفین دې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ...

ستاسو اعلیحضرت دلاربنوونو او مرستو غوښتونکي دي چې دهغو له برکته افغانستان پاکستان او سیمې ته سوله او ثبات راشي یوځل بیا ستاسو اعلیحضرت دیرزوینو له امله دخپلې ملتې مراتب وړاندې کوم او دلوی خدای (ج) له دربار څخه ستاسو اعلیحضرت ته اوږد عمر روغتیا دزوند په ټولو چارو کې بریالیتوب، مسعودي عربستان شاهي کورنۍ ته سرلوړۍ او دغه هیواد ورور ملت ته سوکالي غواړم

د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت د فرهنګ د ریاست خبرتیا

د زمري د میاشتې د اته ویشتمې نیټې، د هیواد د خپلواکۍ د یوه نوي کلیزې په ویاړ د ۱۳۹۲ هجري لمریز کال د ادبي او هنري جایزو سیالي، د تاریخ اود ادبي تحقیقاتو، شعر، داستان، طنز او نقد، ښکلو هنرونو، سینما، تیاتر، موسیقي، راډیو تلویزیون اود ژورنالیزم په برخو کې پیلیږي. له مینه والو لیکوالو او هنرمندانو څخه غوښتنه کیږي چې خپل آثار دې د روان کال د زمري د میاشتې تر لسمې نیټې پورې د افغان فلم په ودانۍ کې د فرهنګ ریاست د ادبي او هنري جایزو ادارې ته وسپاري

د زیاتې خبرتیا لپاره دې ۰۷۹۴۳۵۴۰۲۴ ګڼه ټلیفون له لارې اړیکې ونیول شي

اعلان وزارت اطلاعات و فرهنګ

وزارت اطلاعات و فرهنګ جمهوری اسلامی افغانستان ازوجوه عادی خویش در نظر دارد تا، پروژه تجدیدآهن پوش های بالای تعمیر ورنګمالی دیوار نمای سمت پارک وسایط وزارت، را تحت قرار داد نمبر (moic/ncs/002/92) ازطریق پروسه داوطلبی باز ملی (ncb) قرارداد نماید. داوطلبان شایسته واجد شرایط علاقمند میتوانند معلومات بیشتر ومجموعه مکمل شرطنامه را به زبان دری توسط درخواست تحریری ضم کاپی جواز معتبر شرکت ازمنزل پنجم مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست مالی واداری وزارت اطلاعات وفرهنګ ازساعت ۸ صبح الی ۲ عصر روزهای کاری مراجعه نموده شرطنامه بدست بیاورند.

شرایط شامل، قرارداد مشابه درېکی از ۵ سال اخیر به ارزش مبلغ 1000000 افغانی تکمیل ګردیده باشد،

آفر های سربسته باید عنوانی ادرس فوق الذکر ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۲۶ /۵/ ۱۳۹۲ تحویل داده شود. داوطلبی الترنتی مجازنیست وآفر های ناوقت رسیده رد خواهند شد آفر ها درحضورداشت داوطلبان ویانماینده ګان شان ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶ ګشوده میشود. تمام آفر ها باید همرا باتضمین آفر به مبلغ 73000 افغانی، هفتادوسه هزار افغانی، شامل باشد.

له پاکستانه د اوبو او برېښنا روان کال...

د ولایتونو له مخې د محصلانو د منلو د ونډې...

بهرني لنډ خبرونه

میرکل له امریکا څخه د ربښتینې ژمنې تمه لري

برما وایي: ټول سیاسي بندیان خوشې کوي

پوټین: د امریکا د فشار له امله سنوډن په مسکو کې پاتې دی

د بنګله دېش جګړه‌یي اسلام پالي ګرم ختلي

جنوبي او شمالي کوریا د کایزونګ پر سر خبرې کوي

شمالي او جنوبي کوریا له څو میاشتو راهیسې د تړل شوي اقتصادي ځانګړي ساحې کایزونګ د بیرته خلاصولو په اړه ... کې له دغه صنعتي پارک څخه خپل ټول ۵۳۰۰۰ کارګران ایستلي وو

له بهرنیو منابعو څخه

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو د معینیت خبرتیا

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت په پام کې لري چې د پرمختیایي پروګرامونو په لړ کې د (Voucher) د زده کړې د برنامې له لارې یو شمیر هغه ښځینه او نارینه خوانان چې د تخنیکي او مسلکي زده کړو له انستیتوتونو او مکتبونو څخه له دولسم او څوارلسم ټولګي څخه په روان کال کې فارغ شوي او یا د فراغت په درشل کې وي د آزموینې له لارې په دغې برنامه کې تنظیم کړي. مینه وال کولای شي د روان کال د چنګاښ د میاشتې په ۲۹، ۳۰ او ۳۱ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتې له ۲۰، ۲۱ او ۲۲ مې سره سمون خوري د نوم لیکنې لپاره او دغه راز د ۱۳۹۲ کال د زمري د میاشتې په ۷ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتې له ۲۹ مې سره برابره ده د آزموینې د تیرولو په موخه د سهار په نهو بجو په دارالامان کې د اداري او مدیریت انستیتوت (نیما) کتابخانې ته ورشي.

د اړیکې شمیره (077946299)

افغان اعلانات

کتونکې ډله

- سیدیوسف "شریفي"
- محمد صادق قلندري
- میر مسجدي عزیزي
- قسیم "آرون"

Dr : shamsulhaq Aryanfar, Head of Govt. Dailies

Editor -in-chief: Ahmad Zalmai (Shahbaz)
0700078578

Deputy: Shah Wali "Qarar"

د ورځپاڼو رئیس ډاکتر شمس الحق آریان فر ۰۷۹۹۳۲۵۸۵۰

رئیس او مسوول مدیر احمد زلمی شهباز ۰۷۰۰۰۷۸۵۷۸ ۰۲۰۲۳۰۲۱۳۰

مرستیال شاولي قرار ۰۷۹۹۳۱۴۵۰۶ ۰۲۰۲۳۰۲۱۲۹

سرپرست مسوول سکرتر شیرمحمد نظري ۰۷۷۲۰۳۶۷۱۵

ډیزاین احمدشاه سخي ۰۷۹۹۵۶۶۲۸۵

برېښنالیک hewad1948@yahoo.com

د ورځپاڼې د وېش ځانګه ۰۷۰۷۹۶۰۱۷۱ ۰۲۰۲۳۰۰۳۳۷

چاپځای د آزادۍ مطبعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library